

התמודדות צוותי הוראה עם משבר מגפת הקורונה: שלומות, גורמי פגיעות וחוסן בזרמים הממלכתי, הממלכתי-דתי והערבי

חוקרת ראשית:

ד"ר דנה לסרי, חברת סגל בבית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית ע"ש פאול ברוואלד, האוניברסיטה העברית בירושלים. חוקרת במחלקה לפסיכולוגיה קלינית, חינוכית ורפואית, אוניברסיטת קולג' לונדון.

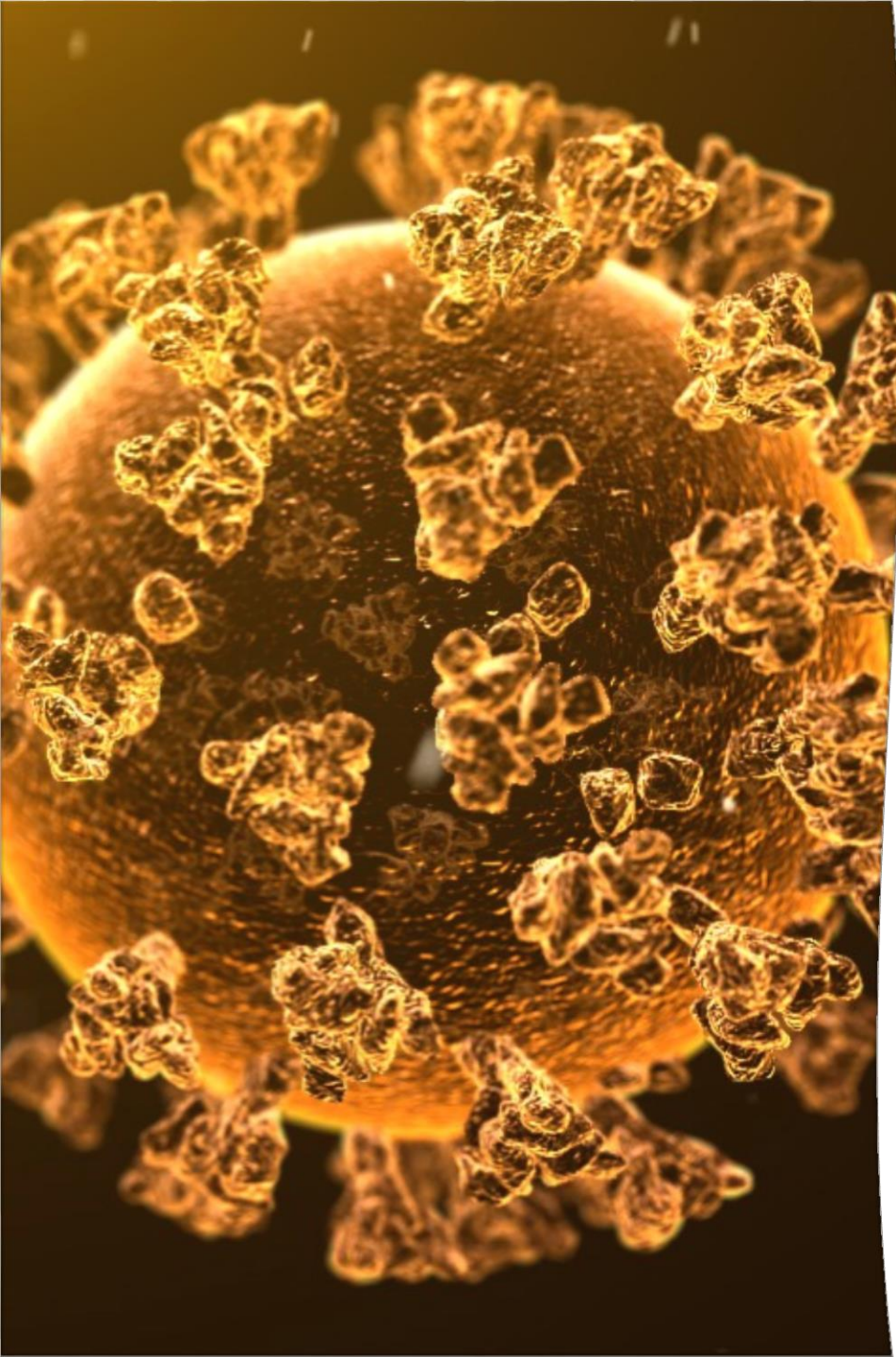
חוקרות משנה:

פרופ' מונא חורי-כסאברי, סגנית נשיא האוניברסיטה העברית בירושלים לאסטרטגיה ומגוון.
ד"ר רות גוטפריד, חברת סגל במכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין, ירושלים.

המחקר מומן על ידי לשכת המדען הראשי במשרד החינוך

באמצעות שני מענקים למחקרים קצרי טווח
בנושאים בחינוך הקשורים לתקופת הקורונה

דצמבר 2021

מבוא

מגפת הקורונה כמשבר פסיכולוגי

- מגפת הקורונה הוגדרה כמשבר אפידמיולוגי עם השלכות בריאותיות ונפשיות משמעותיות, במיוחד בקרב אלה המעניקים תמיכה לאוכלוסייה, לרבות צוותי הוראה.
- עוד מראשית התפרצותה, הובילה המגפה להפרעות משמעותיות בשגרת בתי"ס בישראל וצוותי ההוראה נאלצו להתמודד עם דרישות מקצועיות משתנות ושינויים תכופים באופי ובשגרת עבודתם, בנוסף על התמודדותם האישית והמשפחתית.
- בנוסף על התמודדותם האישית, צוותי ההוראה חשופים גם לקשיים עמם מתמודדים תלמידים ומשפחותיהם.
- המעורבות האמפתית ותחושת האחריות לשלומות (well-being) תלמידיהם מהוות גורם פגיעות שעלול לפגוע בשלומותם ולהוביל למצוקה רגשית (דיכאון, חרדה, סומטיזציה) ולתשישות חמלה.

מבוא

השלכות מגפת הקורונה על שלומות צוותי ההוראה

- פגיעה בשלומות ורמות גבוהות של פסיכופתולוגיה, כגון תסמיני דיכאון, חרדה וסומטיזציה, אכן דווחו במהלך משבר מגפת הקורונה על ידי צוותי הוראה בעולם.
- פגיעה בשלומות צוותי ההוראה הינה משמעותית, שהרי היא קשורה אדוקות לאיכות חייהם ובריאותם הפיזית והנפשית.
- בנוסף, לשלומות צוותי ההוראה השפעה מכרעת על יכולתם לעמוד באתגרים המקצועיים המרובים:
 - ✓ שמירה על טיב ההוראה, קשרים מיטיבים עם תלמידים. ות ומשפחותיהם. יחסי עבודה תקינים ומעורבות ארגונית.
 - ✓ היכולת לקיים את תפקידם המרכזי בהתמודדות תלמידיהם עם אירועי חיים שונים, קל וחומר עם השלכות מגפת הקורונה.

קשר הגומלין בין מנגנוני פגיעות וחוסן ושלומות במגפת הקורונה

- על אף המודעות הגוברת לכך שבדומה לבעלי תפקידים אחרים המעניקים תמיכה לאוכלוסייה, מורים מצויים בסיכון גבוה לפגיעה בשלומות ולמצוקה נפשית, לרבות תשישות חמלה, הנושא טרם נחקר בהיקף נרחב (Borntrager et al, 2012).
- מעט ידוע אודות המנגנונים העומדים בבסיס קשיים אלו, כמו גם אודות גורמי חוסן היכולים לסייע במניעתם או החרפתם (Lawson et al, 2019).
- **לחויית הלחץ הנתפסת סביב הקורונה תפקיד מהותי בקביעת התגובה הרגשית.**
- אולם, על פי תיאוריות המסבירות מנגנוני חוסן נפשי, האופן בו מגיב הפרט ללחץ יכול להיות מושפע:
 - ✓ **ממשאביו האישיים, לרבות גורמי פגיעות וחוסן אישיותיים**
 - ✓ **ממשאבים חיצוניים כמו קשרים משפחתיים ובינאישיים אחרים** (Bonanno & Chen, 2004; Bonanno, 2020).
- בהינתן מאפייני משבר הקורונה העלולים להעמיד את צוותי ההוראה בסיכון מתמשך לירידה בשלומות,
- וכן, לנוכח העלייה הנצפית וזו הצפויה במצוקה הרגשית בקרב התלמידים. ות צוותי ההוראה -
- נודעת חשיבות רבה לאיתור המנגנונים העומדים בבסיס קשיים אלו, כמו גם גורמי חוסן היכולים לסייע במניעת התפתחותם או החרפתם.

מבוא

קשר הגומלין בין מנגנוני פגיעות וחוסן ושלומות במגפת הקורונה -
גורמי חוסן ופגיעות חוצי-אבחנות

מנטליזציה (או תפקודים רפלקטיביים) - יכולת האדם לתת משמעות להתנהגותו ולהבין את המחשבות והרגשות של עצמו ושל אחרים; מהווה גורם חוסן מרכזי חוצה אבחנות בקרב מבוגרים וילדים כאחד (Luyten et al., 2020).

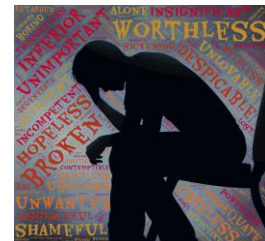
חמלה עצמית, המגלמת בתוכה נדיבות כלפי העצמי, אנושיות משותפת וקשיבות. נמצאה קשורה להסתגלות למצבי לחץ ומהווה חסם כנגד תשישות חמלה בקרב בעלי תפקידים המעניקים תמיכה בקהילה (Grossman et al., 2004; Upton, 2018).

תמיכה חברתית, מהווה גורם חוסן חוצה-אבחנות משמעותי לנוכח מצבי לחץ מגוונים (Ozbay et al., 2007). תמיכה חברתית-מקצועית נמצאה במתאם שלילי עם שחיקה בקרב צוותי הוראה (Tornuk & Gunes, 2020).

ביקורת עצמית - מאופיינת בנטייה להצבת אמות מידה עצמיות גבוהות, בחשש מפני כישלון, בצורך חזק בהישגים, ברגשות חוסר ערך ואשמה ובנטייה לבקר את העצמי (Blatt et al., 1976). ביקורת עצמית נמצאה כגורם פגיעות משמעותי להתפתחות פסיכופתולוגיה (Shahar, 2015; Werner et al., 2019).

מטרות המחקר

(א) לבחון את המידה בה נחויות מגפת הקורונה כמשבר פסיכולוגי עבור צוותי ההוראה ע"י הערכת התפלגות השכיחויות של מדדי השלומות: פסיכופתולוגיה: דיכאון, חרדה, סומטיזציה; תשישות חמלה: טראומטיזציה משנית ושחיקה וכן, מדד סיפוק מהענקת עזרה).

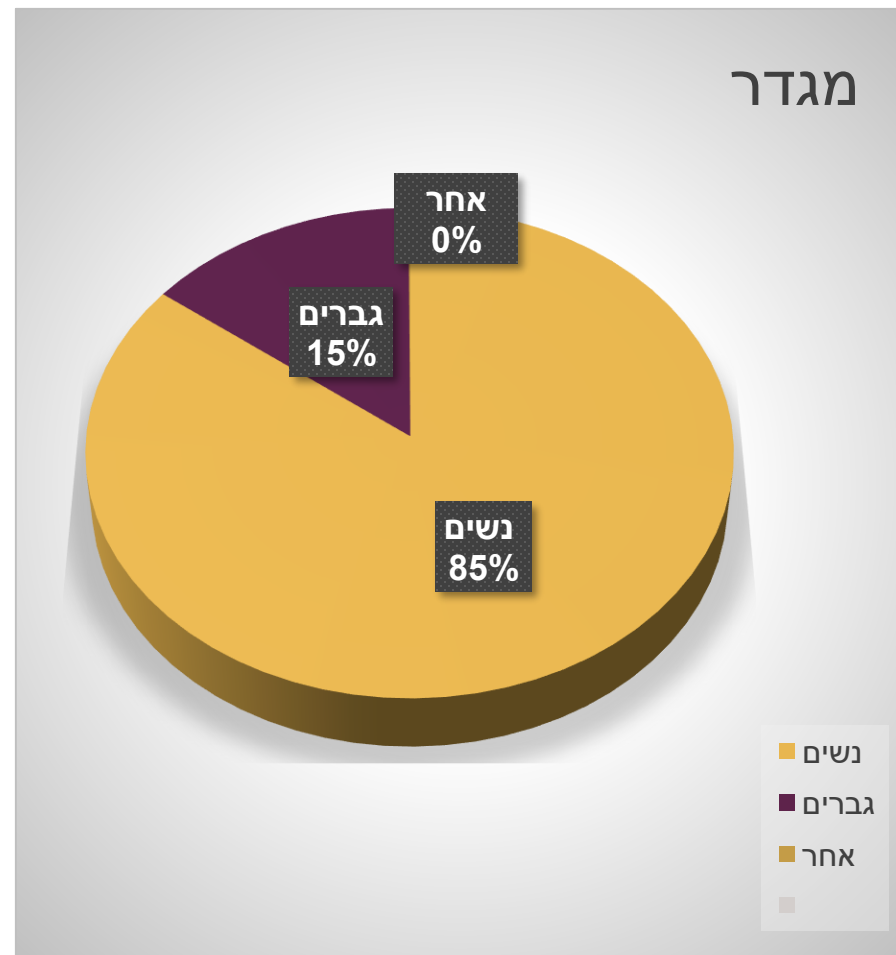
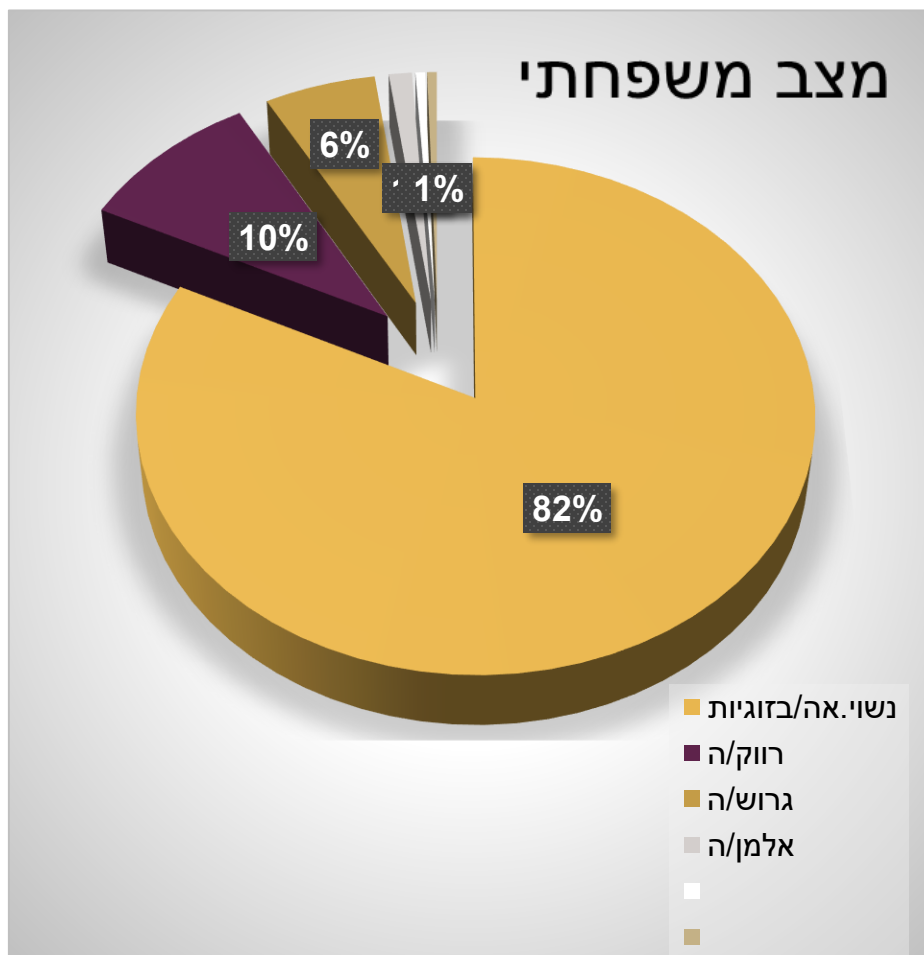
(ב) לבחון הבדלים ברמות השלומות, המוטיבציה והנטייה לעזיבת המקצוע ובמשתני הפגיעות והחוסן בין צוותי הוראה בחינוך היהודי הממלכתי, היהודי הממלכתי-דתי והערבי.

(ג) לאתר גורמי חוסן (מנטליזציה-תפקודים רפלקטיביים, חמלה עצמית, תמיכה חברתית) אשר נמצאו במחקרים קודמים כמתנים היווצרות פסיכופתולוגיה ומקושרים לרמות שלומות גבוהות, כמו גם גורמי פגיעות (ביקורת עצמית) שנמצאו במחקרים קודמים כקשורים לעלייה בפסיכופתולוגיה ולרמות שלומות נמוכות.

שיטה

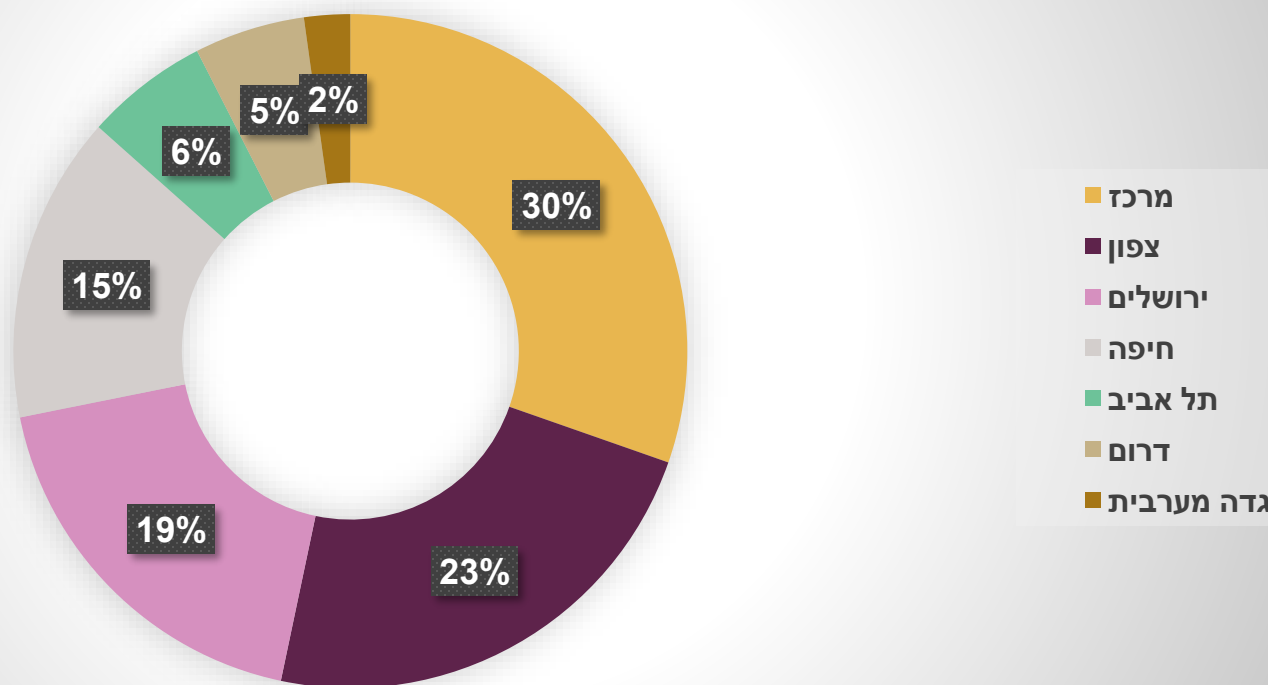
- המדגם במחקר הנוכחי כלל 350 אנשי ונשות צוותי הוראה (מורים.ות, רכזים.ות ומנהלים.ות בתי"ס) המלמדים בבתי"ס המשתייכים לחינוך הממלכתי (165), לחינוך הממלכתי-דתי (50) ולחינוך הערבי (135). (ממוצע הגיל $M = 43.08$, $SD = 9.93$, טווח 18-66).
- המחקר מתבסס על סקר רוחב שנערך בקרב צוותי הוראה. הנתונים נאספו באוגוסט-אוקטובר 2021, עם ההכנות והחזרה להוראה פרונטלית מלאה בבתי"ס. איסוף הנתונים התבצע במקביל בעברית ובערבית, בהתאם למסגרות החינוך.
- לאור היענות נמוכה בשיטת דגימה הסתברותית מסוג שכבות שבתוכן התבצעה דגימת אשכולות דו-שלבית ברחבי הארץ, פנינו להשתמש גם בדגימת נוחות באמצעות הרשתות החברתיות ובדגימת כדור שלג. הנתונים נאספו באופן אנונימי באמצעות תכנת Qualtrics.
- המחקר קיבל את אישור ועדת האתיקה של לשכת המדען הראשי במשרד החינוך.
- שיטת ניתוח הנתונים כללה הערכת התפלגות שכיחויות משתני השלומות, תוך התייחסות לנקודות חתך קליניות, השוואות על פי הקבוצות התרבותיות ובחינת מודלים של רגרסיה היררכית רבת-משתנים רובסטית, הכוללים משתנים ממתנים.

מאפייני רקע של צוותי ההוראה (350N)

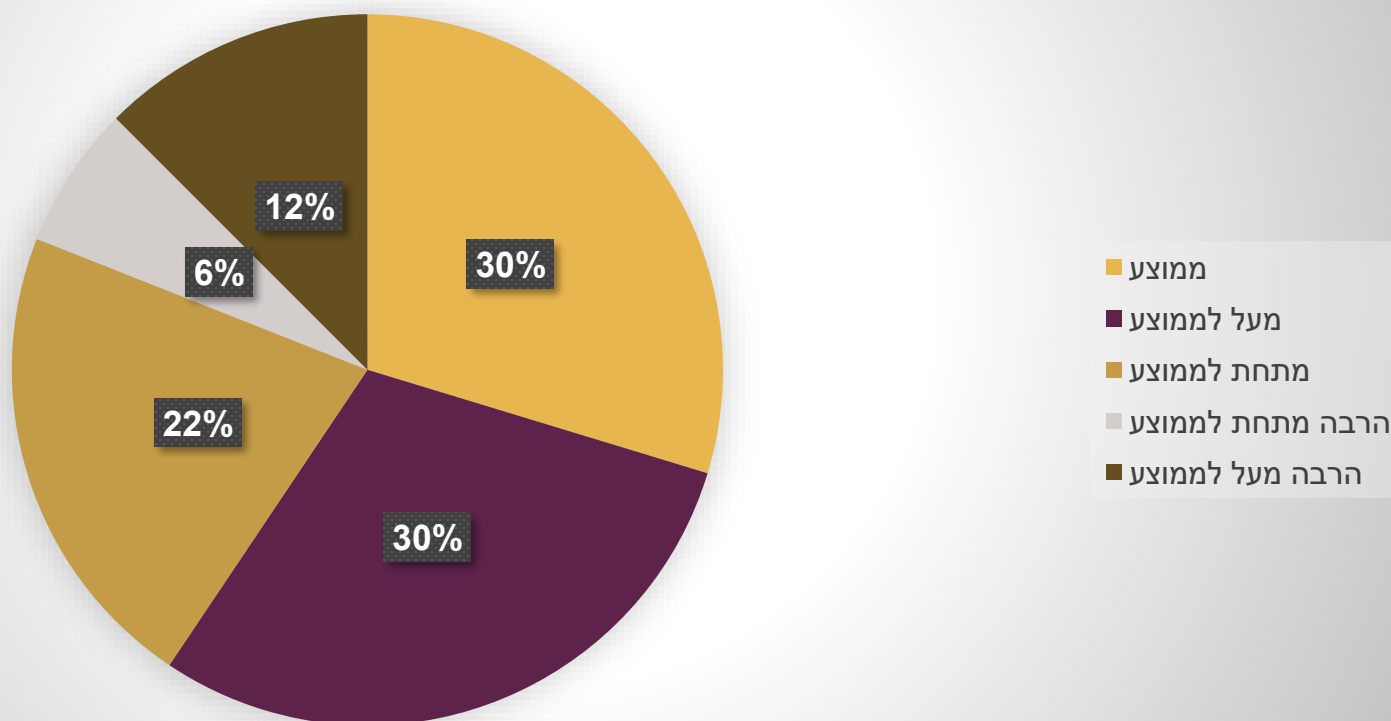
מאפייני רקע של צוותי ההוראה

אזור מגורים

מאפייני רקע של צוותי ההוראה

מצב סוציו-אקונומי

לוח 1

מאפייני רקע של צוותי ההוראה

ילדים	83.4% כן
מספר ילדים	טווח 1-7, $M = 2.96$, $SD = 1.1$
סוג יישוב מגורים	60.8% עיר 22.4% כפר 11.1% אחר 3.0% קיבוץ/יישוב קהילתי 2.3% מושב
דת	54.2 % יהודי 43.4 % מוסלמי/נוצרי 2.3 % אחר
השכלה	54.4 % תואר ראשון בחינוך 35.3% תואר ראשון 21.4 % תעודה 16.8 % תיכון 8.5% תואר שלישי 6.2 % תואר שני

לוח 1

מאפייני רקע של צוותי ההוראה

מצב בריאותי	55.1 % טוב 21.2% מעולה 16.0 % ממוצע 5.4 % לא ממש טוב 2.0 % גרוע מאוד
סוג בית הספר	ממלכתי 47.1% ערבי 38.6% ממלכתי-דתי 14.3
שנות ותק בהוראה	טווח 1-48, $M = 16.29$, $SD = 10.02$
תפקיד בבית-הספר	43.9 % מחנך 37.9 % רכז 25.6% מנהל 19.9 % מורה מקצועי 13.7 % אחר
אחוז משרה	77.5% משרה מלאה
שכבת בית ספר	42.8 % יסודי 35.8% תיכון 21.4 % חטיבה
פנוי מוסד	22.5 %

כלי המחקר

מדדי תגובה לחשיפה לקורונה:

- **השפעת הקורונה** - נמדדה באמצעות פריטים שמדדו את המידה בה נפגעה היכולת לבצע פעילויות יומיומיות שונות בהקשר לקורונה (Khoury et al., under review).
- **מצוקה סביב הקורונה** - נמדדה באמצעות שאלון שעסק במצוקה סובייקטיבית סביב הקורונה (COVID-19 Concern Questionnaire; Khoury et al., under review).
- **מצוקה סביב חזרה להוראה פרונטלית** - נמדדה באמצעות פריטים שממדו דאגות הקשורות לחזרה להוראה פרונטלית (השאלון פותח ע"י צוות המחקר).
- **אמון ברשויות סביב מגפת הקורונה** - נמדד באמצעות שאלון שבחן את המידה בה נתנו המשתתפים אמון ברשויות בהקשר לקורונה לנוכח תפקודן של הרשויות במהלך הקורונה (Lassri et al., under review).

כלי המחקר - המשך

השלכות הקורונה על העבודה החינוכית:

- **הסתגלות ללמידה מקוונת** - נמדדה באמצעות שאלה בודדת על רמת ההסתגלות לדרישות הטכנולוגיות של הוראה מקוונת על סולם ליקרט בטווח 1-5 (1- היה לי מאוד קל ללמוד ולהשתמש בכלים אלו, 5- לתחושתי לא הצלחתי ללמוד ולהשתמש בכלים אלו), אשר פותחה לשם המחקר הנוכחי.
- **השפעת הקורונה על עבודת צוותי ההוראה** - נמדדה באמצעות שאלון "קשיים בהוראה בתקופת הקורונה" המתבסס על השאלון המתוקף "קשיים בהוראה" (רגב ושגיא, 2002).
- **מוטיבציה** - נמדדה באמצעות שאלון "מוטיבציה להוראה" (Ezer et al., 2010).
- **נטייה לעזיבת המקצוע** - נמדדה באמצעות שלושה פריטים: שני פריטים מתוך שאלון כוונות עזיבה (The Turnover Intention Scale: Okubanjo, 2014) ועוד פריט – שאלה (הפוכה) שפותחה לשם מחקר זה ("אני מתכנן להישאר בעבודה הנוכחית בשנים הקרובות").

כלי המחקר - המשך

שלומות ופסיכופתולוגיה:

- **דיכאון** - נמדד באמצעות השאלון: PHQ-9; Patient Health Questionnaire-9 (Kroenke et al., 2001).
- **חרדה** - נמדדה באמצעות השאלון: GAD-7; General Anxiety Disorder 7 (Spitzer et al., 2006).
- **סומטיזציה** - נמדדה באמצעות השאלון: BSI; Brief Symptom Inventory (Derogatis & Spencer, 1982).
- **תשישות חמלה** - נמדדה באמצעות PROQOL-5: Stamm, 2010), הכולל שלושה תת-סולמות: (1) סיפוק מהענקת עזרה/סיפוק חמלה; (2) שחיקה; ו-(3) טראומטיזציה משנית.
- על פי המחברים ציון תשישות חמלה נקבע על פי הציונים בתת-סולמות שחיקה וטראומטיזציה משנית בעוד שתת-סולם סיפוק מהענקת עזרה בוחן פן חיובי.

כלי המחקר - המשך

גורמי חוסן ופגיעות:

- **מנטליזציה כללית** - נמדדה באמצעות שאלון התפקוד הרפלקטיבי Reflective Functioning Questionnaire; RFQ; Fonagy et al., 2016) המניב תת-סולם ודאות לגבי מצבים מנטליים הבוחן את מידת הביטחון של המשתתף באשר למצבים מנטליים ונחשב לגורם חוסן המקושר באופן שלילי לפסיכופתולוגיה (Badoud et al., 2015).
- **מנטליזציית המורה** - נמדדה באמצעות שאלון התפקוד הרפלקטיבי של צוותי הוראה שפותח למחקר זה: Teacher Reflective Functioning Questionnaire; TRFQ (Lassri & Desatnik, in preparation), בהתבסס על שאלון התפקוד הרפלקטיבי ההורי: Parental Reflective Functioning Questionnaire; PRFQ (Luyten et al., 2017). השאלון מניב שלושה תת-סולמות: (1) ודאות לגבי מצבים מנטליים, הנעה בין היפר-מנטליזציה, להיפו-מנטליזציה; (2) עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים, הנעה בין חוסר עניין לבין היפר-מנטליזציה; ו-(3) נטייה למצבי פרה-מנטליזציה-המידה בה המורה מתקשה לאמץ נקודת מבט "מנטליסטית" ולהיכנס לעולמו הסובייקטיבי של התלמידה, מה שעלול להתבטא בייחוסים שליליים לכוונות העומדות מאחורי התנהגותו.

כלי המחקר - המשך

גורמי חוסן ופגיעות - המשך:

- **חמלה עצמית** - נמדדה באמצעות השאלון: (Self-Compassion Scale; SCS; Neff, 2016).
- **תמיכה חברתית ותחושת שייכות** - נמדדה באמצעות השאלון: (MSPSS; Zimet Multidimensional Scale of Perceived Social Support et al., 1988). הכולל תמיכה נתפסת ממשפחה, מחברים ומאחרים משמעותיים. לצורך המחקר הנוכחי, הוספנו שני תת-סולמות הכוללים חמש שאלות שמטרתן לבחון את מידת התמיכה הארגונית ושלוש שמטרתן לבחון את מידת השייכות הארגונית השאלות מתבססות על שאלון Perceived Social Support (SozU; Kliem et al., 2015).
- **הכשרה מוקדמת בעבודה עם מצבי משבר וטראומה** - נמדדה בשאלה בודדת
- **ויסות רגשי-קוגניטיבי** - אסטרטגיות הערכה מחדש ודיכוי נמדדו באמצעות שאלון (Emotion Regulation Questionnaire; ERQ; Gross & John, 2003).
- **ביקורת עצמית** - נמדדה באמצעות שאלון, (DEQ-SC6; Rudich et al., 2008), המבוסס על תת-סולם ביקורת עצמית מתוך Depressive Experiences Questionnaire (DEQ; Blatt et al., 1976).

השערות המחקר

שאלות והשערות המחקר:

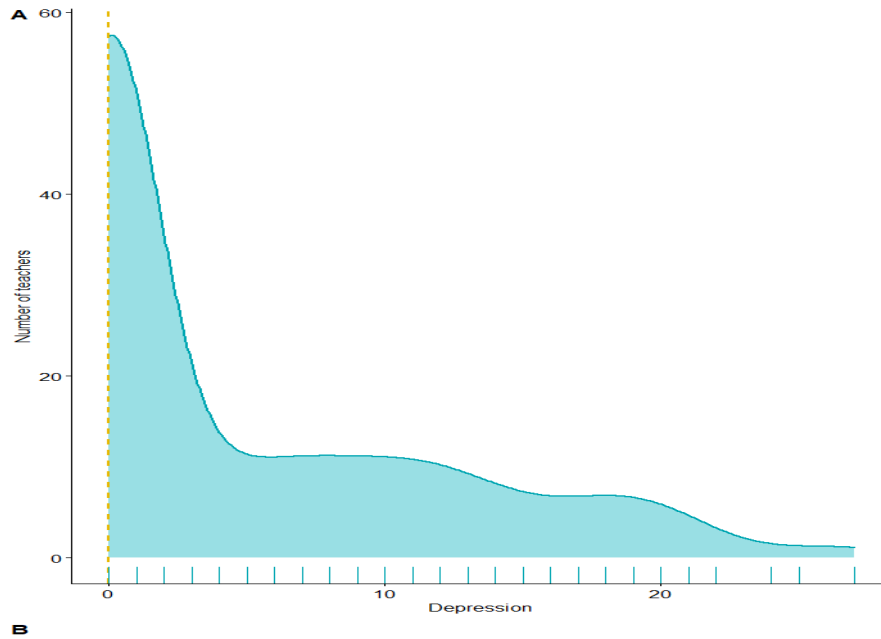
- (1) תיבחן התפלגות השכיחויות של משתני שלומות בקרב צוותי ההוראה;
- (2) ייבחנו הבדלים פוטנציאליים בין צוותי הוראה המלמדים בבתי"ס המשתייכים לקבוצות התרבותיות השונות במשתני התגובה לקורונה, השלומות, המוטיבציה והנטייה לעזיבת המקצוע, ובגורמי הפגיעות והחוסן;
- (3) יימצא קשר חיובי בין רמות המצוקה סביב מגפת קורונה לבין רמות דיכאון, חרדה, סומטיזציה ותשישות חמלה;
- (4) יימצאו קשרים שליליים בין משתני החוסן לבין רמות דיכאון, חרדה, סומטיזציה ותשישות חמלה, לעומת קשרים חיוביים בין משתני הפגיעות לבין משתנים אלו;
- (5) יימצאו אפקטים של מיתון בין גורמי החוסן והפגיעות בקשר שבין מצוקה סביב הקורונה לבין רמות דיכאון, חרדה, סומטיזציה ותשישות חמלה;
- (6) יימצא דפוס ממצאים הפוך בעבור המשתנה סיפוק מהענקת עזרה.

תוצאות

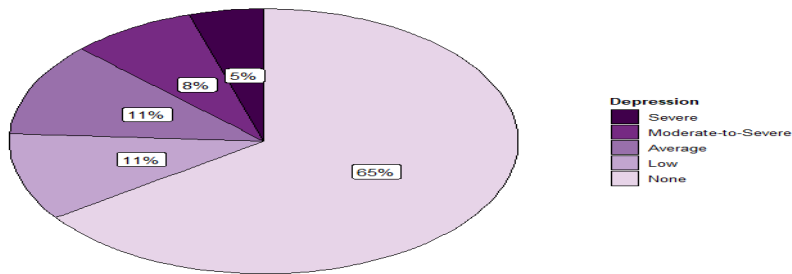
א. השלומות בצוותי ההוראה בתקופת הקורונה

- שיעורי שכיחות והתפלגות הציונים במדדי השלומות מוצגים בהמשך באיור 1 (דיכאון, חרדה), איור 2 (תשישות החמלה) ואיור 3 (סומטיזציה).
- למעלה ממחצית מהמשתתפים לא סבלו מתסמיני דיכאון או חרדה בשבועיים האחרונים.
- עם זאת, קרוב למחציתם נמצאו בסיכון להפרעת חרדה. זאת לעומת אחוז קטן משמעותית (13%) שנמצאו בסיכון לדיכאון.
- באשר למדדי תשישות החמלה (שחיקה וטראומטיזציה משנית), התוצאות הראו שלמעלה ממחצית המשתתפים דיווחו על רמות שחיקה בינוניות וכמעט מחצית המשתתפים דיווחו על רמות בינוניות של טראומטיזציה משנית.
- בהתאם לכך, למעלה ממחצית המשתתפים דיווחו על רמות נמוכות בלבד של סיפוק מהענקת עזרה ורק רבע דיווחו על רמות גבוהות.

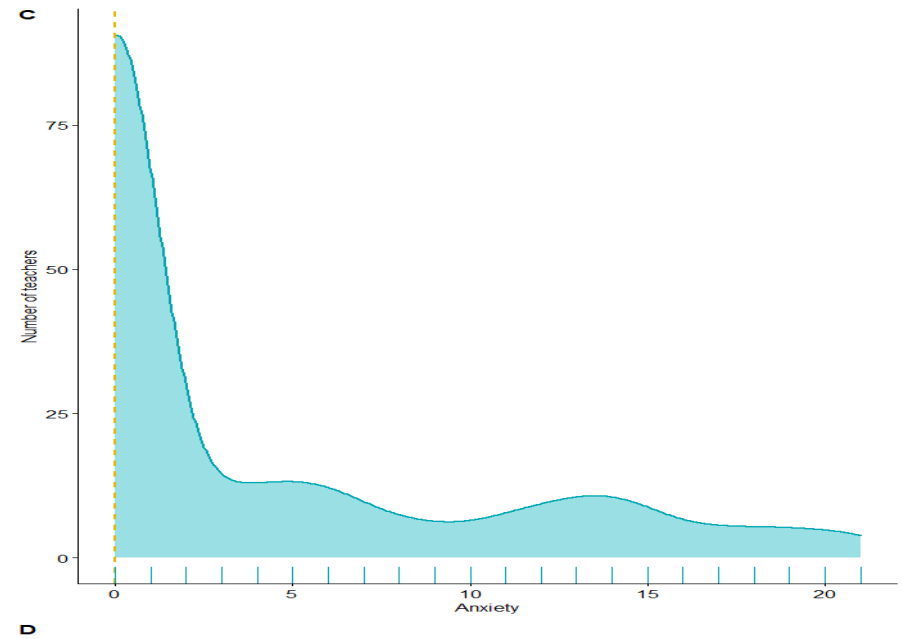
שיעורי דיכאון (A, B) וחרדה (C, D) בקרב צוותי ההוראה. הקו המקווקו הכתום בתרשימים A ו-C מסמן את הציון החציוני. הגרפים B ו-D מציגים את ההתפלגויות על פי נקודות החיתוך הקליניות.

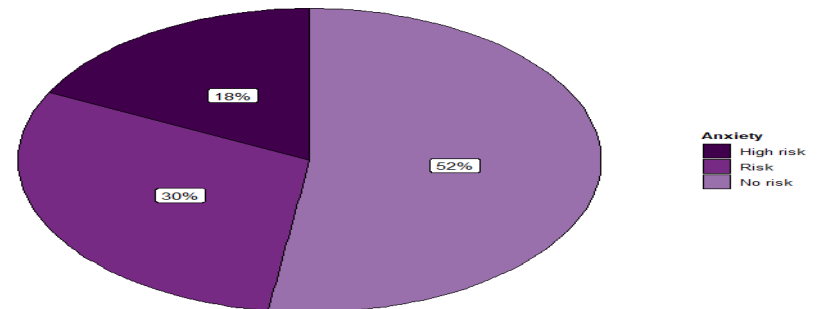
Depression
 $\chi^2_{(4)} = 568.45, p = 1.04e-121, \hat{C}_{\text{Pearson}} = 0.75, \text{CI}_{95\%} [0.73, 1.00], n_{\text{obs}} = 440$

$\log_{10}(\text{BF}_{01}) = -206.09, \theta_{\text{Gurett-Dickey}} = 1.00$

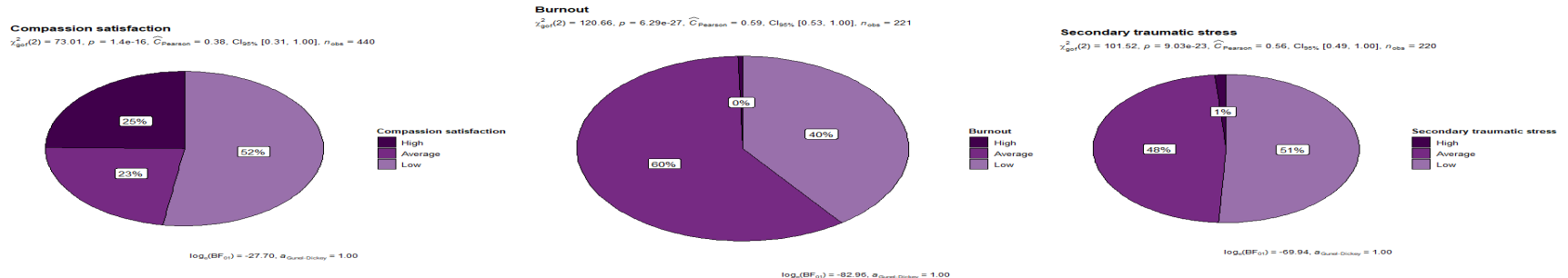
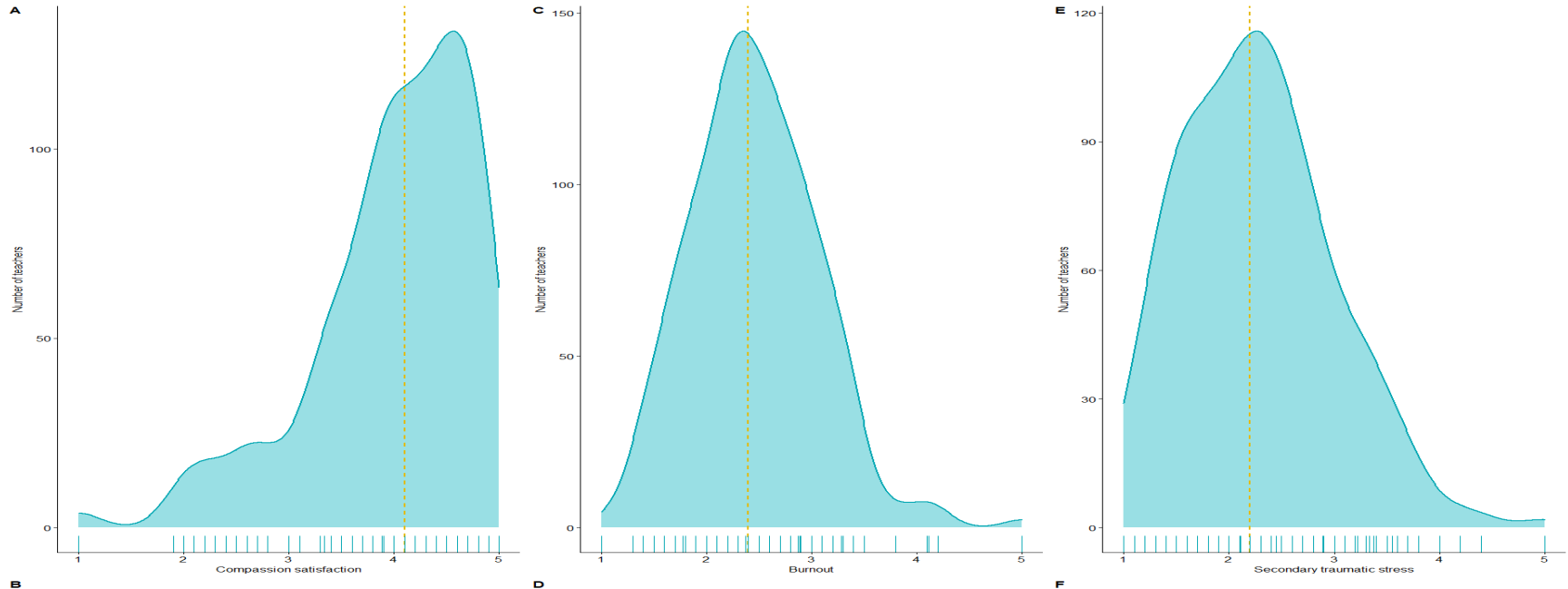

Anxiety
 $\chi^2_{(2)} = 32.53, p = 8.62e-08, \hat{C}_{\text{Pearson}} = 0.39, \text{CI}_{95\%} [0.29, 1.00], n_{\text{obs}} = 176$

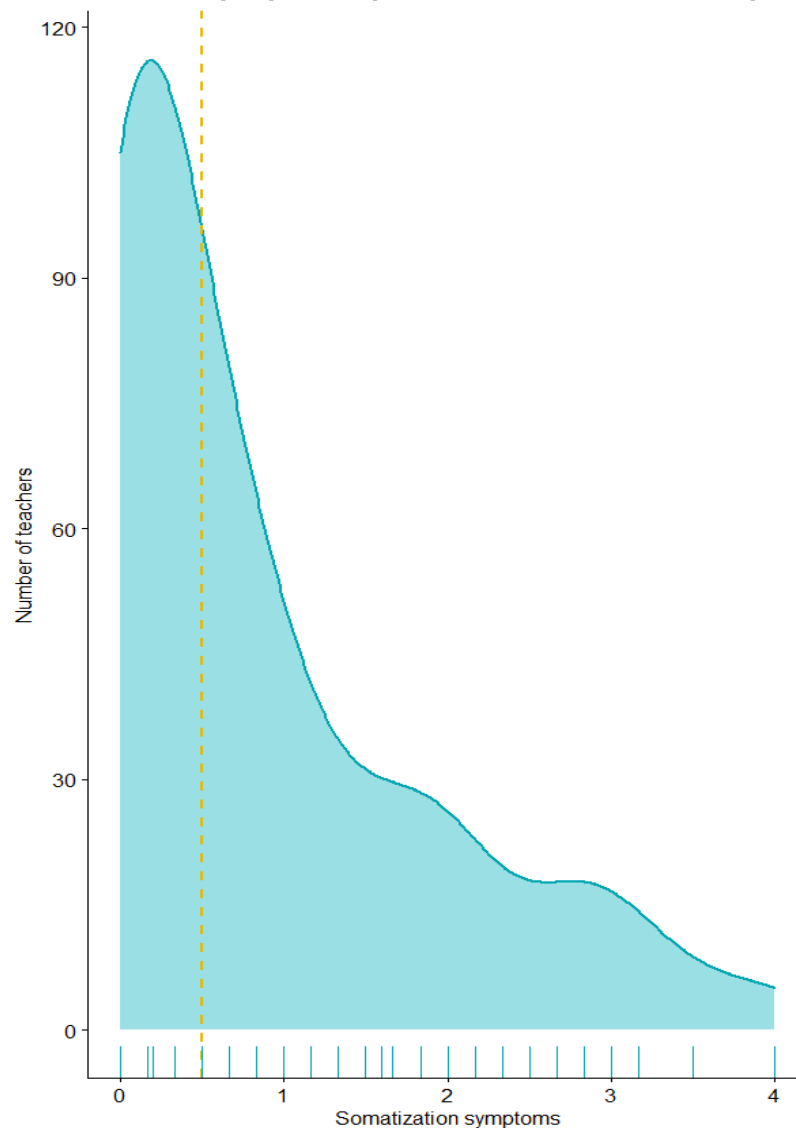
$\log_{10}(\text{BF}_{01}) = -10.53, \theta_{\text{Gurett-Dickey}} = 1.00$

מדדי תשישות החמלה וסיפוק מהענקת עזרה. שיעורי סיפוק מהענקת עזרה (A, B), שחיקה (C, D) וטראומטיזציה משנית (E, F) בקרב צוותי ההוראה. הקו המקווקו הכתום בתרשימים A, C ו-E מסמן את הציון החציוני. הגרפים B, D ו-F מציגים את נקודות החיתוך הקליניות.

איור 3

שיעורי תסמיני סומטיזציה בקרב צוותי ההוראה. הקו המקווקו הכתום מסמן את הציון החציוני.

תוצאות

ב. הבדלים בין צוותי הוראה בזרמים היהודי-ממלכתי, היהודי הממלכתי-דתי והערבי בתגובה לחשיפה לקורונה, שלומות, פגיעות וחוסן

- ממוצעים, סטיות תקן וגודלי אפקט עבור ההבדלים בין צוותי הוראה המלמדים במסגרות החינוך השונות במדדי התגובה לחשיפה לקורונה, מדדי השלומות, ומדדי הפגיעות והחוסן, מוצגים בהמשך בלוח 2.

מצוקה סביב הקורונה והשלכות המגפה על העבודה החינוכית

- כמעט ולא נמצאו הבדלים משמעותיים בין צוותי הוראה המלמדים במערכות החינוך השונות.
- הבדלים מסוימים עלו ביחס לתפיסת הלחץ הסובייקטיבי; בפרט, ממצאי המחקר הצביעו על הבדלים משמעותיים במדד המצוקה סביב מגפת הקורונה הכללית וחלק מהתת-סולמות המרכיבים אותו – דאגות בריאותיות ודאגות כלכליות (ראה איור 4 בהמשך).
- ניכר כי צוותי הוראה המלמדים בחינוך הערבי מתמודדים עם מצוקה גבוהה משמעותית מזו של צוותי ההוראה בחינוך היהודי ממלכתי.
- הקבוצות לא נבדלו בדאגות סביב מצב נפשי ויחסים בינאישיים ובדאגות הקשורות לתלמידים סביב הקורונה.

תוצאות

ב. הבדלים בין צוותי הוראה בזרמים היהודי-ממלכתי, היהודי הממלכתי-דתי והערבי בתגובה לחשיפה לקורונה, שלומות, פגיעות וחוסן

מצוקה סביב הקורונה והשלכות המגפה על העבודה החינוכית

- נמצאו הבדלים מובהקים בין צוותי ההוראה ברמות אמון ברשויות סביב מגפת הקורונה, במצוקה סביב חזרה להוראה פרונטלית ובהשפעת הקורונה על עבודתם (מדד קשיים בהוראה) (ראה איור 5 בהמשך).
- צוותי הוראה המשתייכים לחינוך היהודי (ממלכתי וממלכתי-דתי) דיווחו על אמון גדול יותר ברשויות סביב הקורונה בהשוואה לצוותי הוראה המשתייכים לחינוך הערבי.
- צוותי הוראה המשתייכים לחינוך היהודי דיווחו על השפעה גדולה יותר של הקורונה על עבודתם (מדד קשיים בהוראה) בהשוואה לצוותי ההוראה המשתייכים לחינוך הערבי.
- צוותי ההוראה ממסגרות החינוך הממלכתי דיווחו על רמות נמוכות משמעותית של מצוקה סביב חזרה להוראה פרונטלית בהשוואה לצוותי ההוראה ממסגרות החינוך הממלכתי-דתי והערבי. להבדלים אחרונים אלו היו גודלי אפקט גבוהים.
- לא נמצאו הבדלים מובהקים בין צוותי הוראה במסגרות החינוך השונות ברמות המוטיבציה או הנטייה לעזיבת המקצוע.

הבדלים בין צוותי הוראה המלמדים בחינוך היהודי הממלכתי, היהודי הממלכתי-דתי והערבי
בתגובה לחשיפה לקורונה, שלומות, וחוסן ופגיעות

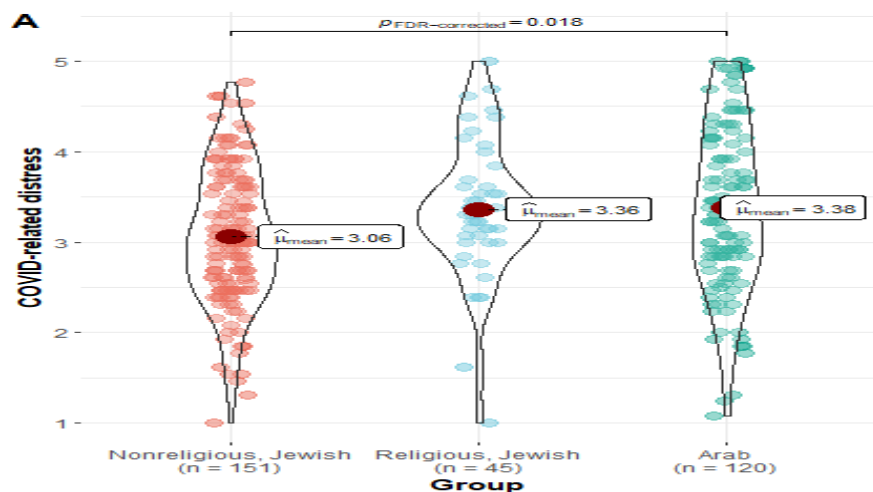
משתנה	יהודי ממלכתי, N = 165 ¹	יהודי ממלכתי-דתי, N = 50 ¹	ערבי, N = 135 ¹	p- value ²	q- value ³	ϵ^2
השפעת מגפת הקורונה	3.28 (1.02)	3.35 (1.11)	3.56 (1.12)	0.086	0.2	.02
מצוקה סביב מגפת הקורונה	3.06 (0.74)	3.36 (0.77)	3.38 (0.91)	0.003	0.011	.07
דאגות בריאותיות	3.15 (1.17)	3.67 (1.02)	3.59 (1.10)	0.002	0.006	.08
דאגות כלכליות	2.70 (1.37)	3.06 (1.23)	3.34 (1.24)	<0.001	0.002	.10
דאגות סביב מצב נפשי ויחסים בינאישיים	2.52 (1.17)	2.87 (1.12)	2.80 (1.19)	0.075	0.2	.03
דאגות הקשורות לתלמידים	4.04 (0.95)	4.01 (1.12)	4.00 (1.12)	>0.9	>0.9	.00
מצוקה סביב חזרה לבתי הספר	2.96 (1.19)	3.53 (1.21)	3.60 (1.14)	<0.001	<0.001	.14
אמון ברשויות סביב מגפת הקורונה	3.71 (1.26)	3.75 (1.24)	2.94 (1.19)	<0.001	<0.001	.18
הסתגלות ללמידה מקוונת	2.10 (0.95)	2.18 (0.95)	2.32 (1.01)	0.2	0.4	.00
השפעת מגפת הקורונה על העבודה- קשיים בהוראה	5.08 (1.28)	5.01 (1.61)	4.01 (1.67)	<0.001	<0.001	.20
מוטיבציה	4.20 (1.50)	4.29 (1.59)	3.82 (1.16)	0.2	0.3	.03
נטייה לעזיבת המקצוע	2.47 (1.29)	2.27 (1.02)	2.63 (1.11)	0.4	0.5	.00
דיכאון	6.41 (6.80)	5.76 (7.61)	5.76 (7.40)	0.7	0.7	.00
חרדה	5.01 (5.91)	4.38 (6.17)	5.04 (7.03)	0.8	0.8	.00
סומטיזציה	0.74 (0.91)	0.70 (1.02)	1.18 (1.11)	0.018	0.051	.07
סיפוק מהענקת עזרה/סיפוק חמלה	28 (20)	26 (22)	22 (20)	0.034	0.088	.03

לוח 2 המשך

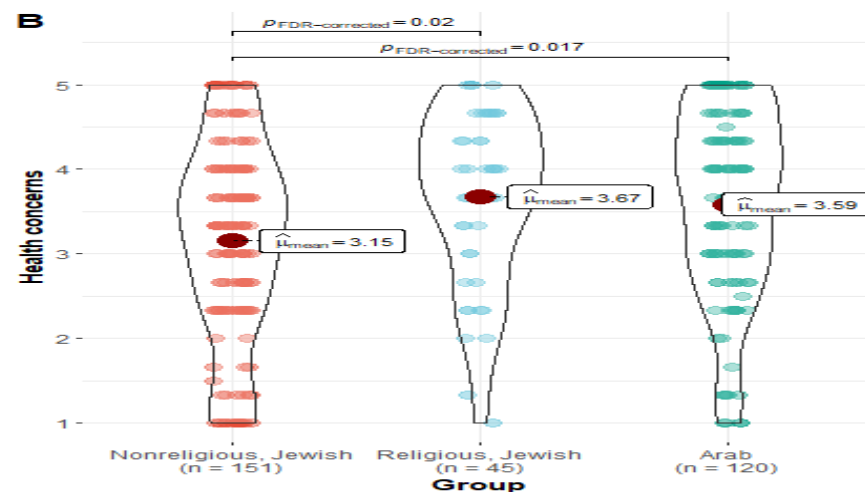
הבדלים בין צוותי הוראה המלמדים בחינוך היהודי הממלכתי, היהודי הממלכתי-דתי והערבי
בתגובה לחשיפה לקורונה, שלומות, וחוסן ופגיעות

משתנה	יהודי ממלכתי, N = 165 ¹	יהודי ממלכתי-דתי, N = 50 ¹	ערבי, N = 135 ¹	p- value ²	q- value ³	ϵ^2
שחיקה	17 (12)	13 (12)	14 (13)	0.10	0.2	.02
טראומטיזציה משנית	15 (11)	13 (12)	14 (14)	0.6	0.7	.00
מנטליזציה כללית-ודאות	1.53 (0.78)	1.33 (1.00)	1.36 (1.01)	0.4	0.5	.00
נטייה למצבי פרה-מנטליזציה	2.03 (0.96)	2.15 (1.02)	2.70 (0.99)	<0.001	0.002	.18
ודאות לגבי מצבים מנטליים	4.08 (1.12)	4.15 (0.93)	4.70 (1.17)	0.003	0.011	.11
עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים	5.40 (0.99)	5.15 (1.18)	5.14 (1.12)	0.3	0.4	.00
חמלה עצמית	3.50 (0.70)	3.64 (0.58)	3.33 (0.53)	0.078	0.2	.05
תמיכה חברתית כללית	4.94 (1.18)	4.99 (1.25)	4.78 (1.31)	0.6	0.7	.00
תמיכה חברתית ארגונית	3.67 (1.57)	4.15 (1.56)	3.71 (1.59)	0.3	0.4	.00
ויסות רגשי-הערכה מחדש	4.66 (1.20)	4.89 (1.54)	4.85 (1.14)	0.6	0.7	.00
ביקורת עצמית	3.67 (1.35)	3.63 (1.34)	3.34 (1.25)	0.3	0.5	.00
ויסות רגשי-דיכוי	2.88 (1.29)	3.16 (1.52)	4.00 (1.43)	<0.001	<0.001	.25

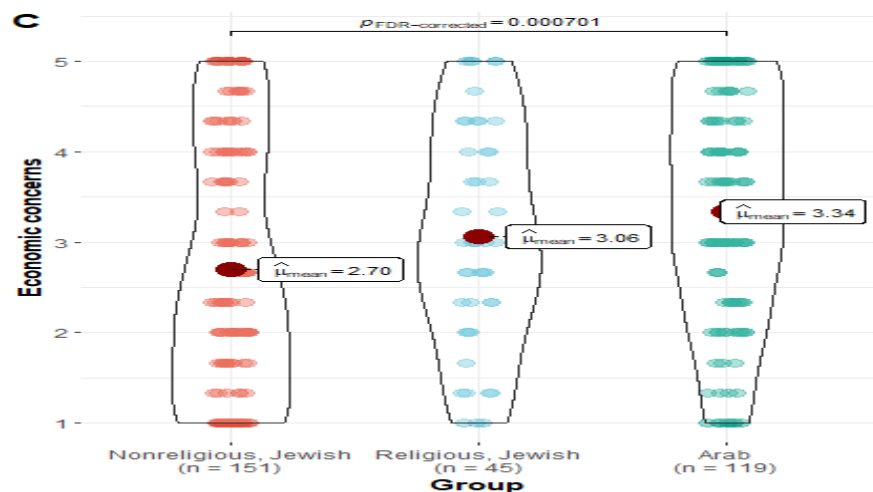
הבדלים בין צוותי ההוראה ברמות המצוקה סביב מגפת הקורונה (A) ובתת-סולמות דאגות בריאותיות (B) ודאגות כלכליות (C) סביב הקורונה

$\log_e(\text{BF}_{01}) = -1.75$, $\hat{R}^2_{\text{posterior Bayesian}} = 0.03$, $\text{CI}_{9500\%}^{\text{HDI}} [., .]$, $r_{\text{JZS Cauchy}}^{\text{JZS}} = 0.71$
Pairwise test: **Games-Howell test**; Comparisons shown: **only significant**

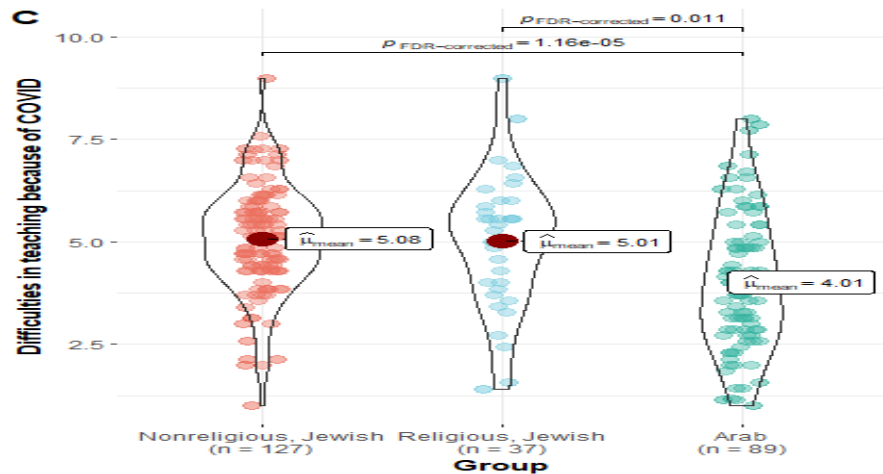
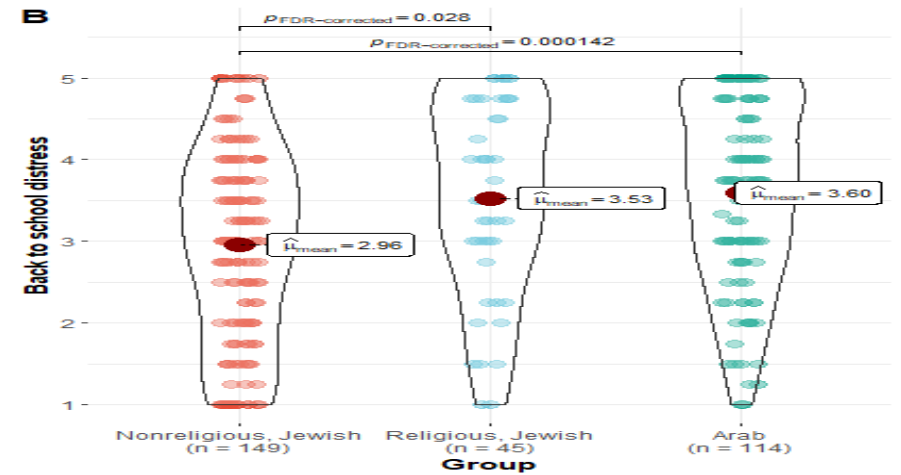
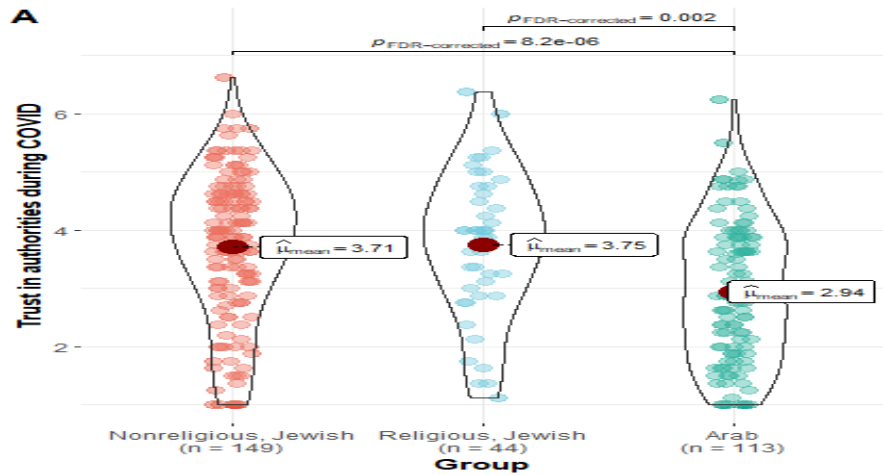

$\log_e(\text{BF}_{01}) = -2.34$, $\hat{R}^2_{\text{posterior Bayesian}} = 0.04$, $\text{CI}_{9500\%}^{\text{HDI}} [., .]$, $r_{\text{JZS Cauchy}}^{\text{JZS}} = 0.71$
Pairwise test: **Games-Howell test**; Comparisons shown: **only significant**

$\log_e(\text{BF}_{01}) = -3.77$, $\hat{R}^2_{\text{posterior Bayesian}} = 0.05$, $\text{CI}_{9500\%}^{\text{HDI}} [., .]$, $r_{\text{JZS Cauchy}}^{\text{JZS}} = 0.71$
Pairwise test: **Games-Howell test**; Comparisons shown: **only significant**

הבדלים בין צוותי ההוראה בהשלכות הקורונה ובפרט על העבודה החינוכית: אמון ברשויות סביב הקורונה (A), מצוקה סביב חזרה להוראה פרונטלית (B) והשפעת הקורונה על עבודתם - מדד קשיים בהוראה (C).

$\log_e(BF_{01}) = -9.20$, $R^2_{\text{posterior Bayesian}} = 0.08$, $CI_{9500\%} [,]$, $r_{\text{Cauchy}}^{JZS} = 0.71$
Pairwise test: Games-Howell test; Comparisons shown: only significant

$\log_e(BF_{01}) = -6.15$, $R^2_{\text{posterior Bayesian}} = 0.06$, $CI_{9500\%} [,]$, $r_{\text{Cauchy}}^{JZS} = 0.71$
Pairwise test: Games-Howell test; Comparisons shown: only significant

$\log_e(BF_{01}) = -9.50$, $R^2_{\text{posterior Bayesian}} = 0.10$, $CI_{9500\%} [,]$, $r_{\text{Cauchy}}^{JZS} = 0.71$
Pairwise test: Games-Howell test; Comparisons shown: only significant

תוצאות

ב. הבדלים בין צוותי הוראה בזרמים היהודי-ממלכתי, היהודי הממלכתי-דתי והערבי בתגובה לחשיפה לקורונה, שלומות, פגיעות וחוסן

שלומות: פסיכופתולוגיה ותשישות חמלה

- הניתוחים לא הצביעו על הבדלים מובהקים בין צוותי הוראה המלמדים במסגרות החינוך השונות ברמות דיכאון, חרדה, סומטיזציה, או תשישות החמלה.

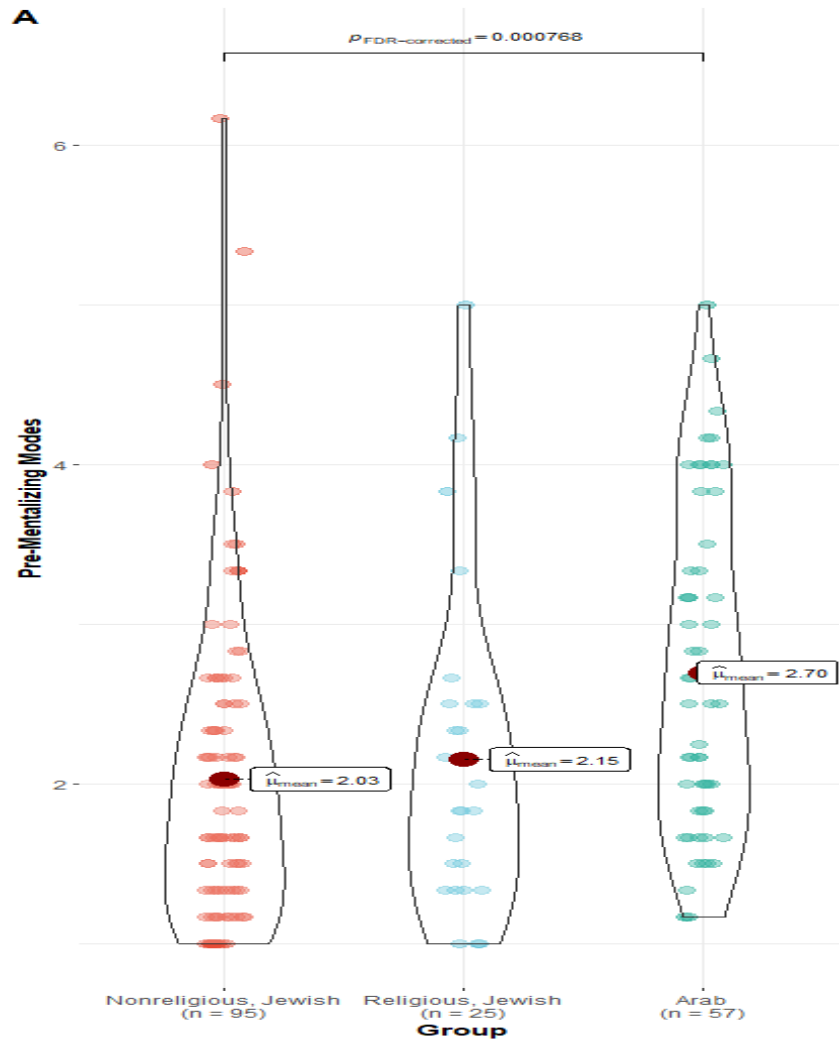
גורמי חוסן

- הניתוחים הורו על הבדלים מובהקים במנטליזציית המורה- נטייה למצבי פרה-מנטליזציה וודאות לגבי מצבים מנטליים (ראה איור 6, בהמשך). הניתוחים הצביעו על כך שצוותי ההוראה המשתייכים לחינוך הערבי מדווחים על רמות גבוהות יותר של נטייה למצבי פרה-מנטליזציה וודאות לגבי מצבים מנטליים בהשוואה לצוותי ההוראה מהחינוך היהודי ממלכתי.
- לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות במדדי חמלה עצמית, מנטליזציה כללית-ודאות, תמיכה חברתית כללית, עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים, וויסות רגשי-הערכה מחדש.

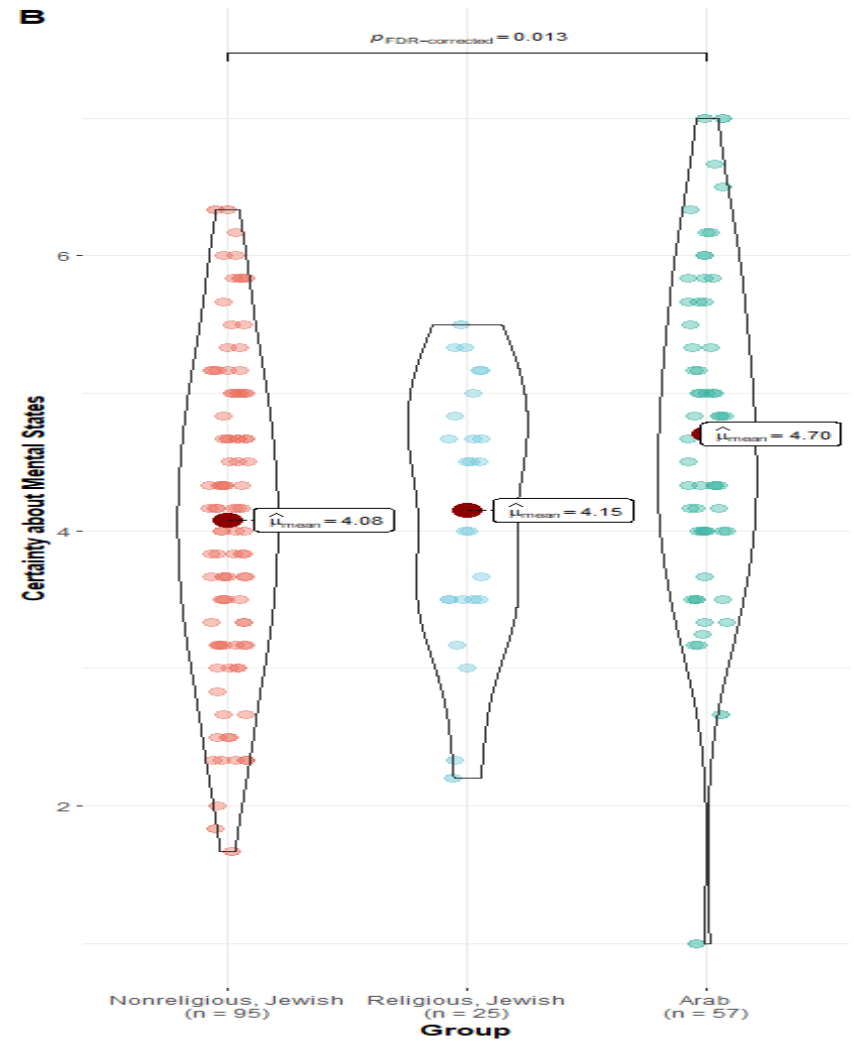
גורמי פגיעות

- הניתוחים הצביעו על הבדלים מובהקים בוויסות רגשי-דיכוי (ראה איור 7, בהמשך). נמצא שצוותי ההוראה המשתייכים לחינוך הערבי נשענים יותר על אסטרטגיית דיכוי כאמצעי לוויסות רגשי בהשוואה למקביליהם מהחינוך היהודי ממלכתי.

הבדלים בין צוותי ההוראה ברמות מנטליזציות המורה-נטייה למצבי פרה-מנטליזציה (A) וודאות לגבי מצבים מנטליים (B).

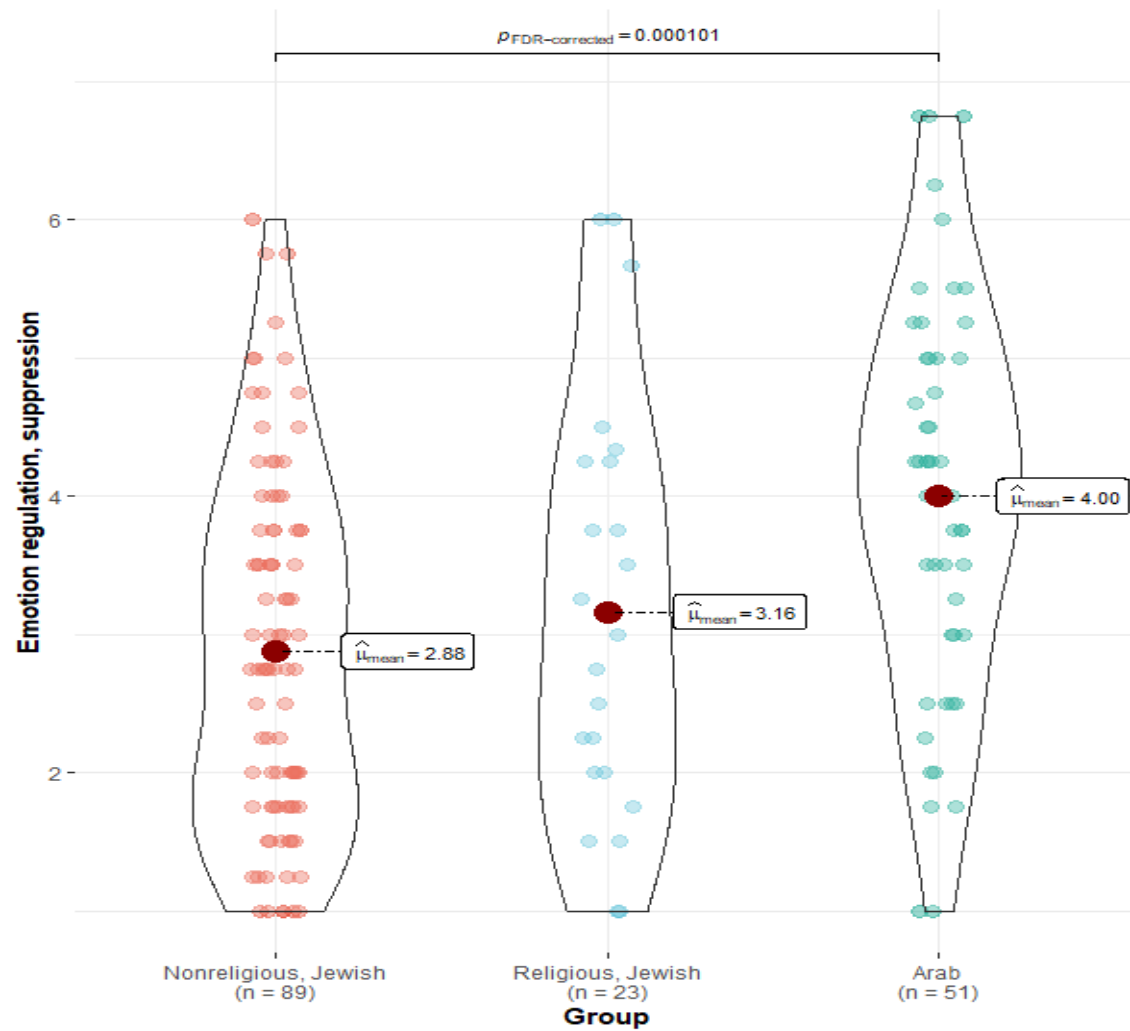
Pairwise test: **Games-Howell test**; Comparisons shown: **only significant**

Pairwise test: **Games-Howell test**; Comparisons shown: **only significant**

הבדלים בין צוותי ההוראה ברמות ויסות רגשי-דיכוי

$\log_e(BF_{01}) = -6.51$, $\hat{R}^2_{posterior\ Bayesian} = 0.11$, $CI^{HDI}_{9500\%} [.,.]$, $r^{JZS}_{Cauchy} = 0.71$

Pairwise test: **Games-Howell test**; Comparisons shown: **only significant**

תוצאות

ג. ניבוי שלומות צוותי ההוראה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

- תוצאות סדרת הרגרסיות ההיררכיות הרובסטיות מוצגות בלוח 3. אפקטים עיקריים מוצגים החל מצעד 2 (כלומר, לפני הוספת האינטראקציות), והאינטראקציות מוצגות החל מצעד 3 (ראה איורים 8 ו-9, בהמשך).

משתני רקע: מדדים דמוגרפיים

- תוצאות הרגרסיות מצביעות על כך שצוותי הוראה נשואים/בזוגיות מדווחים על רמות שחיקה וטראומטיזציה משנית גבוהות יותר וכן רמות סיפוק מהענקה עזרה נמוכות יותר בהשוואה לצוותי הוראה שאינם נשואים/בזוגיות.
- בנוסף, עולה כי צוותי הוראה מרקע סוציו-אקונומי גבוה יותר מדווחים על רמות נמוכות יותר של תסמיני סומטיזציה. האפקטים של מגדר, גיל, ותק, ושכבת הגיל של ביה"ס (יסודי, חטיבה ותיכון) על שלומות צוותי ההוראה לא היו מובהקים.

תוצאות

ג. ניבוי שלומות צוותי ההוראה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

אפקטים עיקריים: מצוקה סביב הקורונה וגורמי הפגיעות והחוסן

- באופן גורף, נמצא שככל שרמת המצוקה של צוותי ההוראה סביב הקורונה גבוהה יותר, כך גבוהים גם כל מדדי הפסיכופתולוגיה, כלומר, תסמיני הדיכאון, החרדה, הסומטיזציה ומדדי תשישות החמלה – השחיקה והטראומטיזציה המשנית.
- ביחס לגורמי הפגיעות, התוצאות מראות שככל שהביקורת העצמית של צוותי ההוראה גבוהה יותר, כך גם תסמיני הדיכאון ורמות השחיקה שלהם גבוהות יותר.
- לעומת זאת, ככל שהחמלה העצמית של צוותי ההוראה גבוהה יותר, כך רמות החרדה והטראומטיזציה המשנית שלהם נמוכות יותר.
- בנוסף, נמצא שתמיכה חברתית כללית גבוהה יותר קשורה לרמות נמוכות יותר של תסמיני דיכאון וסומטיזציה כמו גם לשחיקה נמוכה יותר ולסיפוק גבוה יותר מהענקת עזרה.
- רמות גבוהות יותר של מנטליזציה כללית-ודאות נמצאו קשורות לרמות נמוכות יותר של תסמיני דיכאון וסומטיזציה.
- בדומה לכך, לגבי מנטליזציית המורה, נמצא שרמות גבוהות יותר של עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים קשורות לסיפוק גבוה יותר מהענקת עזרה ולשחיקה נמוכה יותר.
- בהתאם, נמצא שנטייה לפרה-מנטליזציה (כלומר, לקריסות ביכולת למנטליזציה) קשורה לתסמיני טראומטיזציה משנית גבוהים יותר.

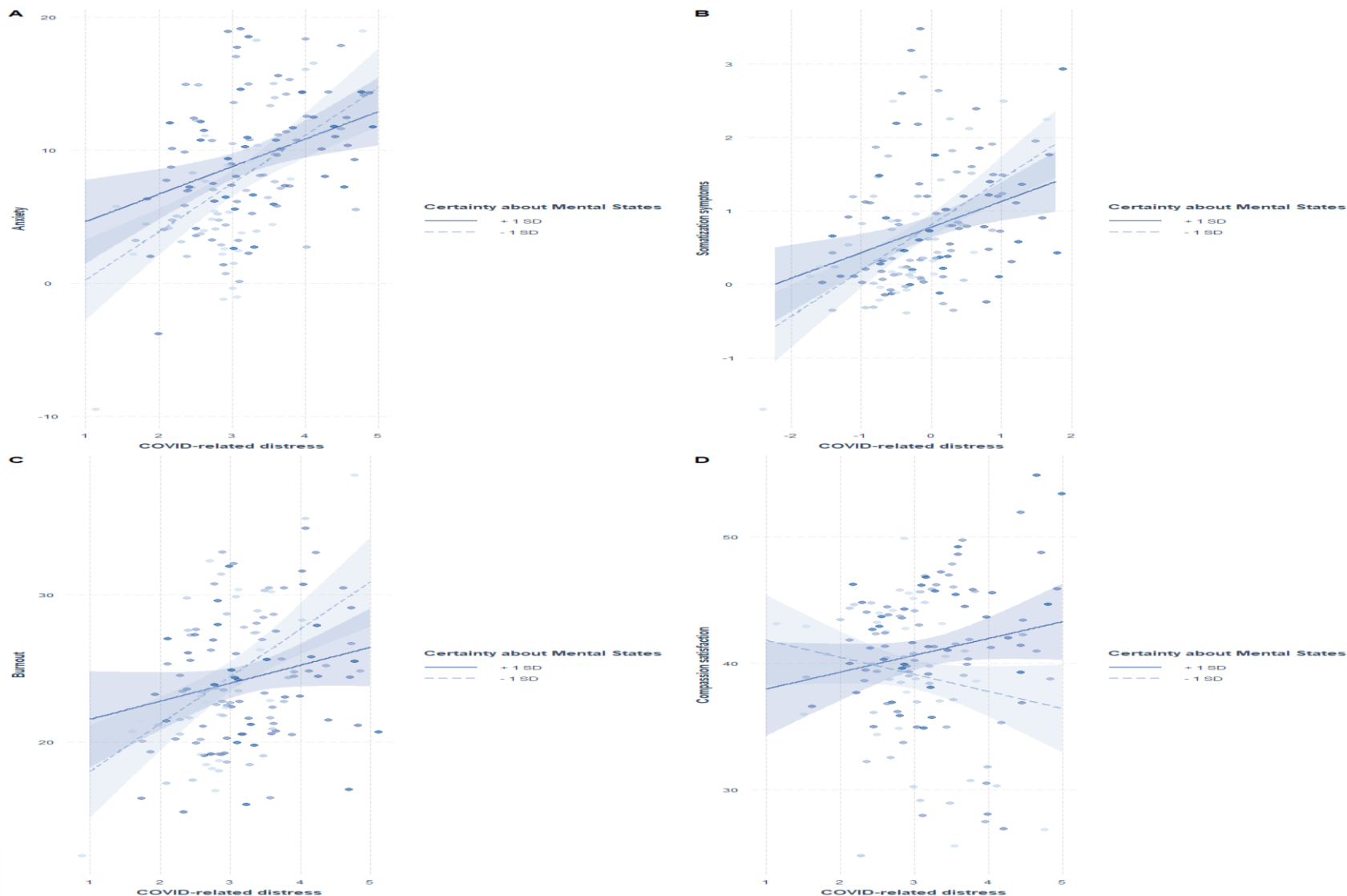
תוצאות

ג. ניבוי שלומות צוותי ההוראה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

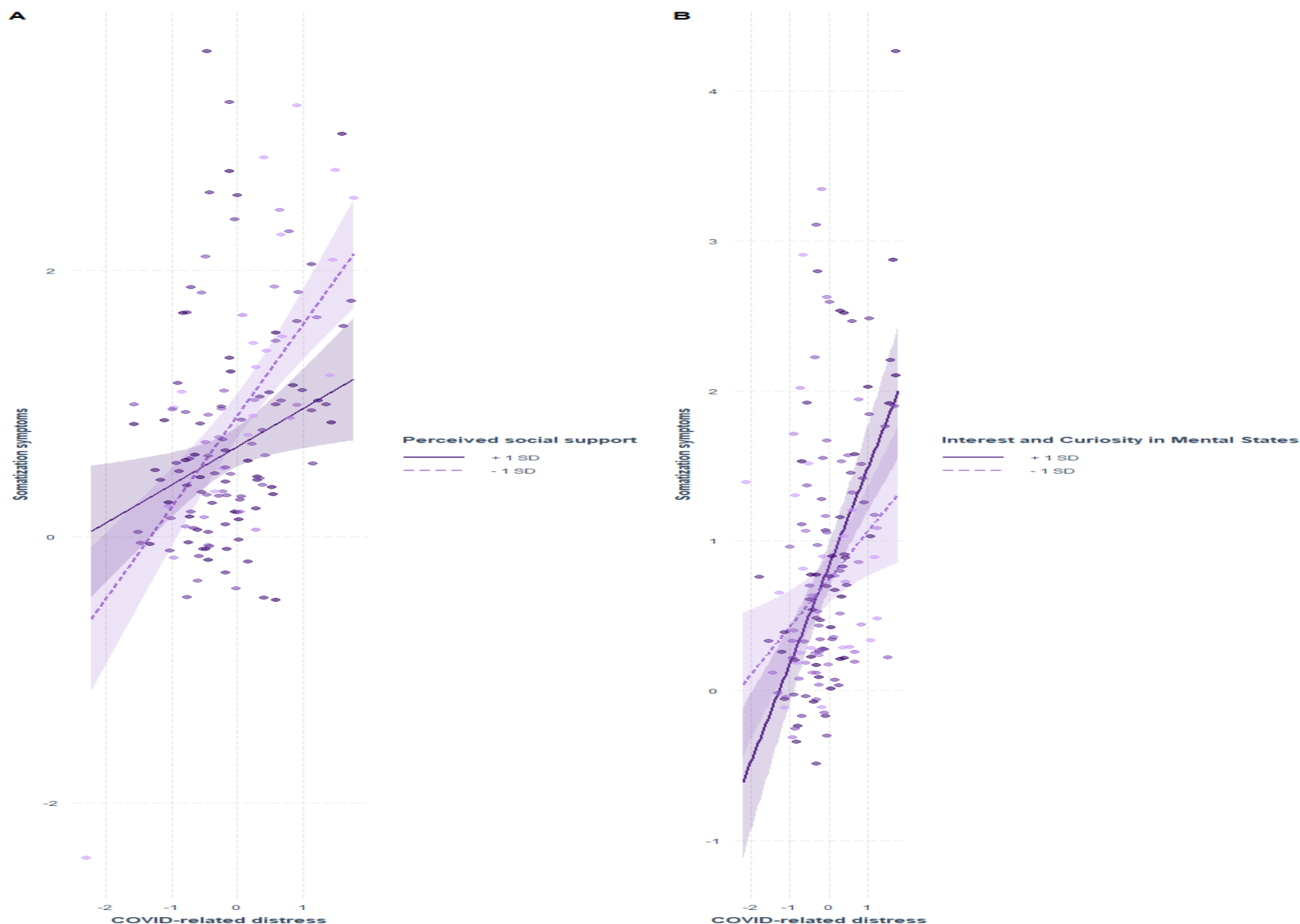
מיתון האפקטים של מצוקה סביב מגפת הקורונה על שלומות צוותי ההוראה

- ממצאי המחקר מדגישים גם את חשיבותה של מנטליזציית המורה-ודאות לגבי מצבים מנטליים.
- תוצאות המחקר הראו שמנטליזציית המורה-ודאות לגבי מצבים מנטליים ממתנת את הקשרים בין מצוקה סביב הקורונה לבין חרדה, סומטיזציה, שחיקה וסיפוק מהענקת עזרה, כך שבקרב צוותי ההוראה עם רמות גבוהות של ודאות לגבי מצבים מנטליים, הקשר בין מצוקה סביב הקורונה לבין חרדה נמוך משמעותית מאשר בקרב אלו עם רמות נמוכות, והקשרים בין מצוקה מגפת הקורונה לבין שחיקה וסומטיזציה כבר אינם מובהקים (ראה איור 8, בהמשך).
- עוד נמצא, כי לא זו בלבד שתמיכה חברתית כללית קשורה לרמות נמוכות של סומטיזציה, אלא שהיא גם ממתנת את הקשר שבין מצוקה סביב הקורונה לבין סומטיזציה (ראה איור 9, בהמשך).

התפקיד הממתן של מנטליזציית המורה-ודאות לגבי מצבים מנטליים בקשר שבין מצוקה סביב הקורונה לבין חרדה (A), סומטיזציה (B), שחיקה (C), וסיפוק מהענקת עזרה (D)

התפקיד הממתן של תמיכה חברתית כללית (A) ומנטליזציית המורה-עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים (B) בקשר שבין מצוקה סביב הקורונה לבין סומטיזציה

לוח 3א מקדמי הרגרסיה לניבוי דיכאון באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

	דיכאון (Step 1)			דיכאון (Step 2)			דיכאון (Step 3)		
חזאים	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
(Intercept)	6.81	-0.16	-0.33 – 0.02	8.48 *	-0.10	-0.32 – 0.11	8.45 *	-0.11	-0.35 – 0.12
מגדר	0.99	0.05	-0.07 – 0.16	0.16	0.01	-0.13 – 0.15	-0.10	-0.01	-0.15 – 0.14
גיל	-0.01	-0.02	-0.20 – 0.16	-0.00	-0.00	-0.21 – 0.20	0.01	0.01	-0.20 – 0.23
ותק	0.02	0.02	-0.16 – 0.20	0.03	0.05	-0.15 – 0.26	0.03	0.05	-0.17 – 0.27
מצב סוציו-אקונומי	-0.90 *	-0.15	-0.27 – -0.02	-0.10	-0.02	-0.17 – 0.14	-0.10	-0.02	-0.18 – 0.14
מצב משפחתי (בזוגיות)	-0.81	-0.04	-0.16 – 0.07	0.69	0.04	-0.09 – 0.18	0.66	0.04	-0.10 – 0.18
יסודי לעומת חטיבה	-0.70	-0.10	-0.39 – 0.20	1.03	0.16	-0.22 – 0.54	1.39	0.22	-0.18 – 0.62
יסודי לעומת תיכון	2.25 *	0.32	0.05 – 0.58	0.72	0.11	-0.19 – 0.42	0.80	0.13	-0.20 – 0.45
מצוקה סביב מגפת הקורונה				2.99 ***	0.36	0.20 – 0.52	3.36 ***	0.37	0.20 – 0.55
ביקורת עצמית				0.99 *	0.21	0.04 – 0.37	1.00 *	0.21	0.03 – 0.38
חמלה עצמית				-0.95	-0.10	-0.26 – 0.06	-0.85	-0.09	-0.26 – 0.09
מנטליזציה כללית- ודאות				-1.24 *	-0.17	-0.32 – -0.02	-1.45 *	-0.19	-0.36 – -0.02
תמיכה חברתית כללית				-1.20 **	-0.24	-0.38 – -0.10	-1.15 **	-0.23	-0.39 – -0.07
נטייה למצבי פרה- מנטליזציה				0.15	0.02	-0.12 – 0.16	-0.05	-0.00	-0.15 – 0.15
ודאות לגבי מצבים מנטליים				0.42	0.07	-0.07 – 0.22	0.33	0.07	-0.09 – 0.22

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי דיכאון באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

		דיכאון (Step 1)			דיכאון (Step 2)			דיכאון (Step 3)		
חזאים		b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים				-0.39	-0.06		-0.22 – 0.09	-0.35	-0.06	-0.23 – 0.11
הכשרה בטרומה (כן)				1.05	0.07		-0.06 – 0.21	0.78	0.06	-0.08 – 0.20
ביקורת * מצוקה עצמית								-0.18	-0.03	-0.22 – 0.17
חמלה * מצוקה עצמית								-0.15	-0.01	-0.19 – 0.17
מנטליזציה- * מצוקה ודאות								-0.67	-0.07	-0.26 – 0.12
תמיכה * מצוקה חברתית								0.08	0.01	-0.13 – 0.15
מצוקה *מצבי פרה-מנטליזציה								-0.58	-0.06	-0.24 – 0.11
מצוקה *ודאות לגבי מצבים מנטליים								-0.51	-0.07	-0.22 – 0.08
עניין * מצוקה וסקרנות לגבי מצבים מנטליים								0.46	0.06	-0.10 – 0.21
הכשרה * מצוקה בטרומה								-1.24	-0.07	-0.23 – 0.10
R-squared	0.02			0.54				0.55		

* p<0.05 ** p<0.01 *** p<0.001

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי חרדה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

	חרדה (Step 1)			חרדה (Step 2)			חרדה (Step 3)		
חזאים	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
(Intercept)	4.87	-0.16	-0.34 – 0.03	6.83	-0.11	-0.35 – 0.12	6.03	-0.14	-0.40 – 0.11
מגדר	0.73	0.04	-0.08 – 0.16	0.19	0.01	-0.14 – 0.17	-0.40	-0.02	-0.18 – 0.13
גיל	-0.03	-0.04	-0.23 – 0.14	0.05	0.08	-0.15 – 0.31	0.09	0.14	-0.09 – 0.38
ותק	0.01	0.01	-0.17 – 0.20	-0.01	-0.02	-0.25 – 0.21	-0.02	-0.03	-0.26 – 0.20
מצב סוציו-אקונומי	-0.37	-0.07	-0.20 – 0.06	-0.66	-0.12	-0.30 – 0.05	-0.72	-0.14	-0.31 – 0.03
מצב משפחתי (בזוגיות)	-0.04	-0.00	-0.12 – 0.11	1.35	0.09	-0.06 – 0.25	1.62	0.11	-0.04 – 0.26
יסודי לעומת חטיבה	-0.46	-0.07	-0.38 – 0.23	1.42	0.24	-0.18 – 0.67	2.15	0.37	-0.05 – 0.79
יסודי לעומת תיכון	1.47	0.24	-0.04 – 0.51	0.84	0.14	-0.20 – 0.49	1.03	0.18	-0.17 – 0.52
מצוקה סביב מגפת הקורונה				3.19 ***	0.42	0.24 – 0.60	3.75 ***	0.41	0.23 – 0.60
ביקורת עצמית				0.11	0.02	-0.16 – 0.21	0.11	0.02	-0.16 – 0.21
חמלה עצמית				-2.33 **	-0.26	-0.44 – -0.08	-2.25 **	-0.25	-0.44 – -0.07
מנטליזציה כללית- ודאות				-0.59	-0.09	-0.26 – 0.08	-0.86	-0.13	-0.30 – 0.05
תמיכה חברתית כללית				-0.46	-0.10	-0.26 – 0.06	-0.33	-0.07	-0.25 – 0.10
נטייה למצבי פרה- מנטליזציה				-0.15	-0.02	-0.18 – 0.13	-0.20	-0.02	-0.19 – 0.14

לוח 3b מקדמי הרגרסיה לניבוי חרדה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

		חרדה (Step 1)			חרדה (Step 2)			חרדה (Step 3)		
חזאים		b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
ודאות לגבי מצבים מנטליים					0.86	0.17	-0.00 – 0.33	0.63	0.14	-0.03 – 0.31
עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים					0.09	0.01	-0.16 – 0.19	0.42	0.06	-0.12 – 0.24
הכשרה בטראומה (כן)					-0.34	-0.03	-0.18 – 0.12	-0.50	-0.02	-0.17 – 0.13
מצוקה ביקורת עצמית *								0.13	0.02	-0.18 – 0.23
מצוקה חמלה עצמית *								0.14	0.01	-0.18 – 0.21
מצוקה * מנטליזציה-ודאות								-0.22	-0.03	-0.23 – 0.18
תמיכה חברתית *								0.17	0.03	-0.12 – 0.17
מצבי פרה- *מצוקה מנטליזציה								-0.71	-0.08	-0.27 – 0.10
מצוקה *ודאות לגבי מצבים מנטליים								-1.10 *	-0.16	-0.32 – -0.00
עניין וסקרנות *מצוקה לגבי מצבים מנטליים								1.21	0.16	-0.01 – 0.33
הכשרה *מצוקה בטראומה								-2.88	-0.17	-0.35 – 0.01
R-squared	0.02				0.45			0.51		

* p<0.05 ** p<0.01 *** p<0.001

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי סומטיזציה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

	סומטיזציה (Step 1)			סומטיזציה (Step 2)			סומטיזציה (Step 3)		
חזאים	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
(Intercept)	1.81 **	-0.13	-0.35 – 0.08	1.01	-0.12	-0.34 – 0.10	0.61	-0.21	-0.44 – 0.02
מגדר	0.08	0.03	-0.11 – 0.17	-0.07	-0.03	-0.17 – 0.12	-0.07	-0.03	-0.17 – 0.12
גיל	-0.02	-0.17	-0.38 – 0.05	0.00	0.02	-0.19 – 0.24	0.01	0.11	-0.10 – 0.33
ותק	0.02	0.19	-0.03 – 0.41	0.01	0.12	-0.10 – 0.34	0.01	0.06	-0.15 – 0.28
מצב סוציו-אקונומי	-0.25 ***	-0.26	-0.41 – -0.11	-0.13	-0.14	-0.30 – 0.02	-0.17 *	-0.19	-0.34 – -0.03
מצב משפחתי (בזוגיות)	0.05	0.02	-0.12 – 0.16	0.05	0.02	-0.12 – 0.16	0.15	0.06	-0.08 – 0.20
יסודי לעומת חטיבה	-0.09	-0.09	-0.46 – 0.28	0.08	0.08	-0.31 – 0.48	0.12	0.13	-0.26 – 0.52
יסודי לעומת תיכון	0.03	0.03	-0.28 – 0.34	0.01	0.01	-0.30 – 0.33	0.08	0.08	-0.23 – 0.40
מצוקה סביב מגפת הקורונה				0.41 ***	0.32	0.15 – 0.49	0.46 ***	0.36	0.19 – 0.53
ביקורת עצמית				0.00	0.00	-0.17 – 0.18	-0.01	-0.01	-0.18 – 0.16
חמלה עצמית				-0.01	-0.01	-0.18 – 0.16	-0.09	-0.07	-0.24 – 0.10
מנטליזציה כללית-ודאות				-0.22 *	-0.19	-0.35 – -0.03	-0.17	-0.13	-0.29 – 0.03
תמיכה חברתית כללית				-0.17 **	-0.21	-0.36 – -0.06	-0.13 *	-0.14	-0.29 – 0.02
נטייה למצבי פרה-מנטליזציה				0.11	0.10	-0.05 – 0.25	0.12	0.10	-0.04 – 0.25
ודאות לגבי מצבים מנטליים				0.05	0.06	-0.10 – 0.21	-0.02	-0.01	-0.16 – 0.15

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי סומטיזציה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

		סומטיזציה (Step 1)			סומטיזציה (Step 2)			סומטיזציה (Step 3)		
חזאים		b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים					0.01	0.01	-0.15 – 0.18	0.07	0.05	-0.12 – 0.22
הכשרה בטרואמה (כן)					0.03	0.01	-0.12 – 0.15	0.07	0.03	-0.11 – 0.16
מצוקה ביקורת עצמית *								0.05	0.05	-0.14 – 0.23
מצוקה חמלה עצמית *								0.15	0.08	-0.10 – 0.25
מצוקה * מנטליזציה-ודאות								-0.21	-0.14	-0.33 – 0.04
תמיכה חברתית * מצוקה								-0.21 **	-0.20	-0.34 – -0.06
מצבי פרה- *מצוקה מנטליזציה								0.13	0.09	-0.08 – 0.26
ודאות *מצוקה לגבי מצבים מנטליים								-0.19 *	-0.17	-0.31 – -0.02
עניין *מצוקה וסקרנות לגבי מצבים מנטליים								0.25 *	0.20	0.04 – 0.35
הכשרה *מצוקה בטרואמה								0.07	0.02	-0.15 – 0.20
R-square	0.05				0.36				0.45	

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ *** $p < 0.001$

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי סיפוק מהענקת עזרה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

	סיפוק מהענקת עזרה (Step 1)			סיפוק מהענקת עזרה (Step 2)			סיפוק מהענקת עזרה (Step 3)		
חזאים	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
(Intercept)	16.09	-0.08	-0.26 – 0.10	37.04 ***	-0.02	-0.22 – 0.18	37.99 ***	-0.05	-0.27 – 0.17
מגדר	2.88	0.05	-0.07 – 0.17	0.54	0.02	-0.11 – 0.16	1.19	0.05	-0.08 – 0.19
גיל	0.15	0.07	-0.11 – 0.26	0.09	0.11	-0.09 – 0.30	0.04	0.05	-0.15 – 0.26
ותק	-0.15	-0.07	-0.26 – 0.11	-0.04	-0.05	-0.25 – 0.15	-0.05	-0.07	-0.27 – 0.14
מצב סוציו-אקונומי	0.09	0.00	-0.12 – 0.13	0.13	0.02	-0.13 – 0.17	0.20	0.03	-0.12 – 0.18
מצב משפחתי (בזוגיות)	-3.03	-0.06	-0.17 – 0.06	-2.71 *	-0.14	-0.27 – -0.01	-3.49 **	-0.18	-0.31 – -0.05
יסודי לעומת חטיבה	-0.83	-0.04	-0.34 – 0.26	0.41	0.05	-0.31 – 0.42	0.58	0.07	-0.30 – 0.45
יסודי לעומת תיכון	4.85	0.24	-0.04 – 0.52	1.06	0.14	-0.16 – 0.43	1.08	0.14	-0.16 – 0.45
מצוקה סביב מגפת הקורונה				0.27	0.03	-0.13 – 0.18	-0.36	-0.02	-0.18 – 0.15
ביקורת עצמית				-0.32	-0.05	-0.21 – 0.11	-0.29	-0.04	-0.20 – 0.13
חמלה עצמית				1.10	0.09	-0.06 – 0.25	0.97	0.10	-0.07 – 0.26
מנטליזציה כללית-ודאות				-0.19	-0.02	-0.17 – 0.13	-0.09	-0.00	-0.16 – 0.15
תמיכה חברתית כללית				2.12 ***	0.35	0.21 – 0.49	2.19 ***	0.36	0.20 – 0.51
נטייה למצבי פרה-מנטליזציה				-0.48	-0.06	-0.19 – 0.08	-0.62	-0.07	-0.22 – 0.07
ודאות לגבי מצבים מנטליים				0.77	0.11	-0.03 – 0.26	1.46 **	0.19	0.05 – 0.34

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי סיפוק מהענקת עזרה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

		סיפוק מהענקת עזרה (Step 1)			סיפוק מהענקת עזרה (Step 2)			סיפוק מהענקת עזרה (Step 3)		
חזאים		b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים				2.96 ***	0.39	0.24 – 0.54	2.39 ***	0.33	0.16 – 0.49	
הכשרה בטראומה (כן)				0.80	0.05	-0.08 – 0.17	1.02	0.05	-0.08 – 0.18	
מצוקה ביקורת עצמית x							-1.01	-0.13	-0.31 – 0.05	
מצוקה חמלה עצמית x							-2.39	-0.15	-0.32 – 0.02	
מצוקה x מנטליזציה-ודאות							-0.92	-0.08	-0.26 – 0.10	
תמיכה חברתית x מצוקה							0.24	0.03	-0.10 – 0.16	
מצבי פרה-אמצוקה מנטליזציה							-0.13	-0.01	-0.17 – 0.15	
ודאות xמצוקה לגבי מצבים מנטליים							1.86 **	0.21	0.07 – 0.35	
מצוקה אעניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים							-0.98	-0.10	-0.25 – 0.05	
הכשרה xמצוקה בטראומה							1.11	0.05	-0.11 – 0.21	
R-squared	0.07	0.93			0.94					
* p<0.05 ** p<0.01 *** p<0.001										

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי שחיקה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

	שחיקה (Step 1)			שחיקה (Step 2)			שחיקה (Step 3)		
חזאים	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
(Intercept)	17.66 **	-0.03	-0.21 – 0.16	23.94 ***	0.05	-0.18 – 0.28	24.92 ***	0.13	-0.12 – 0.38
מגדר	0.78	0.02	-0.10 – 0.14	-1.30	-0.08	-0.23 – 0.07	-1.97	-0.12	-0.28 – 0.04
גיל	0.01	0.00	-0.18 – 0.19	0.04	0.06	-0.16 – 0.29	0.05	0.08	-0.15 – 0.31
ותק	-0.07	-0.06	-0.24 – 0.13	-0.02	-0.03	-0.26 – 0.20	0.01	0.03	-0.20 – 0.26
מצב סוציו-אקונומי	-0.66	-0.06	-0.19 – 0.07	-0.16	-0.03	-0.20 – 0.14	-0.36	-0.07	-0.24 – 0.10
מצב משפחתי (בזוגיות)	-1.49	-0.04	-0.16 – 0.07	2.58 *	0.18	0.03 – 0.33	2.98 **	0.21	0.06 – 0.36
יסודי לעומת חטיבה	-1.89	-0.15	-0.45 – 0.15	0.21	0.04	-0.38 – 0.45	-0.22	-0.04	-0.46 – 0.38
יסודי לעומת תיכון	2.10	0.17	-0.11 – 0.44	-0.97	-0.17	-0.50 – 0.16	-1.23	-0.22	-0.56 – 0.13
מצוקה סביב מגפת הקורונה				1.84 **	0.25	0.07 – 0.42	2.00 **	0.31	0.13 – 0.50
ביקורת עצמית				0.92 *	0.21	0.03 – 0.39	0.78	0.18	-0.01 – 0.36
חמלה עצמית				-1.00	-0.11	-0.29 – 0.06	-0.70	-0.09	-0.27 – 0.10
מנטליזציה כללית-ודאות				0.18	0.03	-0.14 – 0.20	-0.33	-0.04	-0.22 – 0.13
תמיכה חברתית כללית				-1.59 ***	-0.35	-0.51 – -0.19	-1.51 ***	-0.34	-0.52 – -0.17
נטייה למצבי פרה-מנטליזציה				0.20	0.03	-0.12 – 0.19	0.09	0.03	-0.13 – 0.19
ודאות לגבי מצבים מנטליים				-0.14	-0.03	-0.19 – 0.14	-0.62	-0.10	-0.27 – 0.06

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי שחיקה באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

		שחיקה (Step 1)			שחיקה (Step 2)			שחיקה (Step 3)		
חזאים		b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים					-1.19 *	-0.21	-0.39 – -0.04	-1.00	-0.18	-0.36 – 0.00
הכשרה בטרואמה (כן)					0.45	0.04	-0.11 – 0.18	0.49	0.03	-0.11 – 0.18
מצוקה ביקורת עצמית x								0.10	0.02	-0.19 – 0.22
מצוקה חמלה עצמית x								0.86	0.08	-0.12 – 0.27
מצוקה x מנטליזציה-ודאות								-0.67	-0.08	-0.28 – 0.12
תמיכה חברתית x מצוקה								0.55	0.09	-0.05 – 0.24
מצוקה x מצבי פרה-מנטליזציה								-1.23	-0.15	-0.33 – 0.03
ודאות x מצוקה לגבי מצבים מנטליים								-1.37 *	-0.21	-0.36 – -0.05
עניין x מצוקה וסקרנות לגבי מצבים מנטליים								0.19	0.03	-0.14 – 0.19
הכשרה x מצוקה בטרואמה								0.69	0.04	-0.13 – 0.22
R-squared	0.05			0.88				0.89		
* p<0.05 ** p<0.01 *** p<0.001										

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי טראומטיזציה משנית באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

	טראומטיזציה משנית (Step 1)			טראומטיזציה משנית (Step 2)			טראומטיזציה משנית (Step 3)		
חזאים	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
(Intercept)	11.77	-0.07	-0.25 – 0.12	19.05 ***	0.04	-0.19 – 0.26	19.05 ***	0.04	-0.19 – 0.27
מגדר	2.20	0.06	-0.06 – 0.18	-0.01	-0.00	-0.15 – 0.15	-0.13	-0.01	-0.15 – 0.14
גיל	-0.01	-0.01	-0.19 – 0.18	0.01	0.01	-0.20 – 0.23	0.03	0.04	-0.17 – 0.25
ותק	-0.00	-0.00	-0.19 – 0.18	0.08	0.11	-0.11 – 0.33	0.08	0.12	-0.09 – 0.33
מצב סוציו-אקונומי	-0.84	-0.08	-0.21 – 0.05	-0.22	-0.03	-0.20 – 0.13	-0.49	-0.08	-0.23 – 0.08
מצב משפחתי (בזוגיות)	0.12	0.00	-0.11 – 0.12	3.24 *	0.18	0.04 – 0.33	3.36 **	0.19	0.05 – 0.33
יסודי לעומת חטיבה	-1.13	-0.10	-0.40 – 0.21	-0.65	-0.09	-0.49 – 0.31	-0.75	-0.11	-0.49 – 0.28
יסודי לעומת תיכון	2.82	0.24	-0.04 – 0.51	-0.28	-0.04	-0.36 – 0.28	-0.77	-0.11	-0.42 – 0.21
מצוקה סביב מגפת הקורונה				3.97 ***	0.43	0.26 – 0.60	3.57 ***	0.48	0.32 – 0.65
ביקורת עצמית				-0.47	-0.09	-0.26 – 0.09	-0.42	-0.07	-0.24 – 0.09
חמלה עצמית				-2.71 **	-0.25	-0.42 – -0.08	-2.53 **	-0.23	-0.40 – -0.06
מנטליזציה כללית-ודאות				-0.89	-0.11	-0.27 – 0.05	-1.07	-0.12	-0.28 – 0.04
תמיכה חברתית כללית				-0.28	-0.05	-0.20 – 0.10	0.06	0.00	-0.16 – 0.16
נטייה למצבי פרה-מנטליזציה				1.49 *	0.19	0.04 – 0.34	1.48 *	0.21	0.06 – 0.35
ודאות לגבי מצבים מנטליים				0.23	0.04	-0.12 – 0.19	0.02	0.01	-0.14 – 0.16

לוח 3 מקדמי הרגרסיה לניבוי טראומטיזציה משנית באמצעות מצוקה סביב הקורונה כתלות בגורמי הפגיעות והחוסן

		טראומטיזציה משנית (Step 1)			טראומטיזציה משנית (Step 2)			טראומטיזציה משנית (Step 3)		
חזאים		b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI	b	Beta	Beta 95% CI
עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים					0.85	0.12	-0.04 – 0.29	0.94	0.13	-0.04 – 0.30
הכשרה בטרואמה (כן)					0.63	0.04	-0.10 – 0.18	0.80	0.04	-0.10 – 0.17
מצוקה ביקורת עצמית ×								-0.19	-0.03	-0.21 – 0.16
מצוקה חמלה עצמית ×								-1.04	-0.07	-0.25 – 0.10
מצוקה × מנטליזציה-ודאות								-1.51	-0.14	-0.33 – 0.04
תמיכה חברתית × מצוקה								0.74	0.10	-0.03 – 0.24
מצוקה × מצבי פרה-מנטליזציה								-1.39	-0.14	-0.30 – 0.03
מצוקה × ודאות לגבי מצבים מנטליים								-0.72	-0.09	-0.23 – 0.06
מצוקה × עניין וסקרנות לגבי מצבים מנטליים								0.52	0.06	-0.09 – 0.21
מצוקה × הכשרה בטרואמה								2.88	0.14	-0.02 – 0.30
R-squared	0.10				0.80			0.83		

* p<0.05 ** p<0.01 *** p<0.001

- מגפת הקורונה העמידה את מערכת החינוך העולמית והישראלית בפרט בפני אתגרים ושינויים מרובים. היא חשפה את צוותי ההוראה לפגיעה אפשרית בשלומות וברווחה נפשית, העלולה להתבטא בפסיכופתולוגיה ובתשישות חמלה.
- על אף העלייה במודעות לסיכון האינהרנטי לעבודת צוותי ההוראה המעניקים תמיכה לתלמידיהם ומשפחותיהם, קל וחומר בעתות משבר, אך מעט ידוע אודות המנגנונים להתפתחותם, החרפתם, או מניעתם של קשיים אלו בקרב צוותי ההוראה.
- המחקר הנוכחי מבקש לענות על פערים אלו בספרות המחקרית ע"י כך שהוא מציע בחינה אינטגרטיבית הן של גורמי חוסן חוצי-אבחנות העשויים למתן את נזקי חשיפה ללחץ סביב מגפת הקורונה של צוותי ההוראה, והן של גורמי פגיעות חוצי-אבחנות הממלאים תפקיד בהיווצרותה של פסיכופתולוגיה.
- בד בבד, הבאנו בחשבון את המגוון התרבותי הקיים במערכת החינוך בישראל הן ע"י ייצוג צוותי ההוראה המלמדים בחינוך היהודי הממלכתי, היהודי הממלכתי-דתי והערבי והן ע"י בחינת ההבדלים ביניהם.
- המחקר הנוכחי שופך אור על השלכות הקורונה על שלומות צוותי ההוראה.
- ממצאיו ממחישים את חשיבות המחקר בכלל ובהקשר הישראלי בפרט. הם הצביעו על מצוקה לא מעטה של צוותי ההוראה, ובמיוחד על סיכון לחרדה ועל תסמיני סומטיזציה.

- בעוד שצוותי ההוראה ממשיכים לנתב בין ההשלכות השליליות של משבר הקורונה ולהתנהל מול חוסר הודאות בנוגע להתפתחות המגפה והשלכותיה העתידיות על מערכת החינוך, עלינו לספק להם את האמצעים והתמיכה הנדרשים על מנת לסייע להם להתמודד באופן מיטיב יותר עם השלכותיה השליליות של הקורונה בתחומים כמו פסיכופתולוגיה, טראומטיזציה משנית ושחיקה, ולתרום ליכולתם לחוש סיפוק ממתן עזרה.
- הממצאים ביחס להבדלים בין המורים במערכות החינוך השונות מצביעים מצד אחד על כך שלמרות השוני הרב בין מערכות חינוך אלו, צוותי ההוראה ככל הנראה הושפעו במידה דומה מהקורונה. עדיין, הבדלים בין צוותי ההוראה השונים מבחינת דאגה לבריאותם או למצבם הכלכלי משקפים פערים קיימים במדינת ישראל ובמערכת החינוך בפרט.
- זאת ועוד, מחקר זה מאפשר הבנה טובה יותר של הדינמיקות הנפשיות לנוכח משבר הקורונה ומסייע באיתור מנגנוני חוסן חוצי-אבחנות, לרבות מנטליזציה, חמלה עצמית ותמיכה חברתית, לצד גורם פגיעות משמעותי – ביקורת עצמית.
- תובנות ממחקר זה יתרמו לזיהוי מוקדם של פגיעות לירידה בשלומות ובפרט התפתחות מצוקה נפשית ותשישות חמלה, כמו גם לפיתוח תכניות מניעה והתערבות לקידום חוסן של צוותי ההוראה.
- תוצאות מחקרנו מספקות תמיכה אמפירית לרלוונטיות של מודלים תיאורטיים-קליניים מבוססי מנטליזציה וחמלה עצמית, המדגישים את חשיבותם של משתנים אלו בקידום חוסן נפשי והפחתת פסיכופתולוגיה, לאוכלוסיית צוותי ההוראה.

